Franz Kafka

açlık sanatçısı

Açlık Sanatçısı

Franz Kafka

ALTIKIRBEŞ YAYIN
Edebiyat dizisi, Seri K
Franz Kafka, A Hunger Artist
Türkçe'si: Banu Irmak
Yayın Yönetmeni
Kaan Çaydamlı
Yayına Hazırlayan
Banu Irmak
Dizgi
erhan altay

Franz Kafka

(3 Temmuz 1883, Prag – 3 Haziran 1924, Kierling)

Taşralı Çek proletaryasından gelip zengin bir tüccar konumuna yükselmiş bir baba ile zengin ve aydın bir Alman Yahudisi bir annenin çocuğu olan Franz Kafka, içedönük ve huzursuz kişiliğini büyük ölçüde annesine borçluydu. Çeşitli ailevi ve toplumsal sebepler yüzünden çevresine yabacılaşarak büyüdü. Ailesinin Prag'daki Alman toplumuyla kaynaşma çabaları sonucunca Alman okullarında okudu. Çek kökenli bir aileden geldiği halde Almancayı ana dili olarak kullandığı için tam bir Çek sayılmayan Franz'ı Almanlar da tam anlamıyla kendilerinden görmediler.

Babasının zoruyla 1906'da tamamlayacağı hukuk eğitimine başladı. Eğitimini tamamladıktan sonra bir sigorta şirketine girdi. Max Brod ile tanışıp, Prag edebiyat çevresine katıldı. Sigorta şirketinde çalışmasıyla yabancılaşma duygusu iyice gelişen Kafka 1912'de Felice Bauer ile tanıştı. 1914 ve 1917'de iki kez Felice ile nişanlanmasına rağmen yazmaktan alıkoyacağı düşüncesiyle bir türlü evlenemedi. Bu ilişkiden geriye beş yüzü aşkın mektup kalmıştır.

Birinci Dünya Savaşı sırasında fiziksel yetersizlik nedeniyle askere alınmadı. 1917 yılında vereme yakalandığı anlaşıldı. 1920'de yapıtlarını Çekçeye çevirmek isteyen Milena Jesenka ile tanıştı. Kendisinden on iki yaş küçük ve evli olan Milena'yla birleşmelerinin umutsuz olduğunu bildiği halde- yıllarca mektuplaştı.

Sağlık sorunlarının artması üzerine emekliliğini istedi, son yıllarda yirmi yaşındaki Dora Diamant ile mutluluğa takıldı. 1924'de Viyana yakınlarında Kierling Sanatoryumu'na kaldırıldı ve oradan çıkamadı. Prag'a gömüldü.

Nazilerin Çekoslovakya'yı işgali sırasında üç kız kardeşi de toplama kamplarında öldürüldü. Kafka ile ilgili birçok belge yok edildi. Yirmi yıl süren dostluklarının sonunda Kafka bütün yazdıklarını ölümünden sonra yakması için Max Brod'a vermişti. Ama Brod, dostuna ihanet ederek bu yapıtları bastırdı. 1935'de başlanan ilk toplu basım önce engellendi sonra da yasaklandı ama zaman içinde üne ve sıkı bir satış garantisine kavuştu.

i l k a c ı

Bir trapez sanatçısı –çok iyi bilinir ki; çalışmaları büyük varyete tiyatrolarına ait kubbelerin yükseklerinde yapılan bu sanat, insanoğlu tarafından en zor kazanılan sanatlardandır- trapeze her çıkışında aynı cesareti gösterebilmek için, önce mükemmellik adına bir çaba, sonraları ise zorba bir alışkanlık olarak, hayatını bütün gün ve gece boyunca trapez üzerinde kalabilecek şekilde düzenlemişti. Zaten son derece ikincil olan bütün ihtiyaçları da onu aşağıdan seyrederek nöbetleşe çalışan ve gerekli olan her şeyi yukarıya gönderip almak için yapılmış özel bir kutu kullanan yardımcılar tarafından karşılanırdı. Her ne kadar diğer gösteriler boyunca onun yukarıda durması –ki bunu gizlemek imkansız olduğuna göre- biraz rahatsız edici olsa da böyle bir yaşam tarzı etrafındaki dünya için olağandışı zorluklar yaratmazdı ve böyle zamanlarda daima hareketsiz kalmasına rağmen seyircilerden ona bir bakış mutlaka ulaşırdı. Ama farklı idareler bundan ötürü onu hoş görürlerdi, çünkü o sıra dışı ve yeri doldurulamaz bir sanatçıydı. Ve tabii ki insanlar, onun kötü niyetinden değil devamlı idmanlı kalıp sanatını kusursuzluk içinde koruyabilmek için bu tarz bir yaşam sürdürüyor olmasını anlıyorlardı.

Üstelik, yukarısı sağlıklıydı ve yılın daha ılık zamanlarında kubbe çevresindeki yan pencereler açılıp da taze hava ve güneş büyük bir güçle aydınlık boşluğa doğru sızdığı zaman çok güzel bile olurdu. Kuşkusuz, insanlarla olan ilişkileri sınırlıydı; yalnız bazen jimnastikçi arkadaşlarından biri ip merdiveni tırmanarak onun yanına çıkar, sonra ikisi de trapezin üzerinde otururlar, ip tutamaklar üzerinde bir sağa, bir sola yaslanarak sohbet ederlerdi ya da çatıda bazı değişiklikler yapan işçiler laf atarlar veya acil durum ışığını kontrol eden itfaiyeci, zar zor duyulabilmesine rağmen, saygı ifade eden bir takım sözlerle ona seslenirdi. Bunlar olmadığı zaman etrafı hep sessizdi; sadece bazı zamanlar boş tiyatroda gezinen işçi, öğleden sonra boyunca neredeyse göden kaybolan bir yükseklikte, kendisinin gözlendiğinden hiçbir şekilde haberi olmayan trapez sanatçısının sanatı için nerede çalıştığına ya da nerede dinlendiğine bakardı.

Oradan oraya yaptığı o kaçınılmaz yolculukların aşırı zorlayıcı olduğunu düşünüyordu, bunlar olmasaydı trapez sanatçısı huzurlu bir şekilde, böyle bir hayat yaşayabilirdi. Menajer, trapez sanatçısının acısını gereksiz yere uzatmaktan kaçındığına dair bir işaret görmek için çok uğraşıyordu. Evet bu

doğruydu; zaman hiç fark etmezdi, akşam ya da sabahın erken saatleri, şehirdeki yolculuklar için yarış arabaları kullanılırdı, her ne kadar trapez sanatçısının özlemini gidermek için yeterli olmasa da mümkün olan en yüksek hızla boş caddelerde birbirlerini kovalayıp dururlardı. Trapez sanatçısının, yolculuğunu, diğer zamanlarda hayatı için sefil bir nesne olan –fakat yine de bir nesne- bagaj rafında geçirdiği trenlerde ise bütün kompartımanı kapatırlardı; sanatçının gideceği yere varışından çok uzun zaman önce, trapez, gösterinin yapılacağı alandaki yerini alır ve izleme salonuna giden bütün kapılar açılıp tüm koridorlar boşaltılırdı –fakat yine de menajerin hayatının en güzel dakikaları trapez sanatçısının ayağını ip merdivene koyup büyük bir çabuklukla tırmanarak tekrar trapezine asıldığı anlar olurdu.

Menajer, pek çok yolculuğun üstesinden başarıyla gelmiş olmasına rağmen, bu yolculukları hala tatsız buluyordu, çünkü, her şey bir yana yolculuklar trapez sanatçısının sinirlerini yıpratıyordu.

Yine beraber yolculuk ettikleri bir gündü. Trapez sanatçısı bagaj rafına uzanmış hayal kuruyordu. Menajeri pencere yanında öne doğru eğilmiş kitap okuyordu. Trapez sanatçısı yumuşak bir tonla menajerine seslendi. Menajer hemen onun emrine amade oldu. Trapez sanatçısı dudaklarını ısırarak, şimdiye kadar akrobasi hareketleri için kullandığı tek trapez yerine artık, sürekli iki trapez kullanması gerektiğini söyledi, karşılıklı iki trapez. Menajer bu fikri hemen kabul etti. Trapez sanatçısı yine de, o durumda menajerin onayının bir karşı çıkma kadar değersiz olduğunu göstermek istercesine, hangi şartlar altında olursa olsun bir daha asla tek trapez üzerinde gösteri yapmayacağını söyledi. Tekrar aynı şekilde gösteri yapma fikri onu ürpertmiş gibi görünüyordu. Menajer onu izleyen tedirgin gözlerle bu fikri tamamen kabul ettiğini tekrarladı, iki trapez tek trapezden daha iyi olacaktı. Aynı zamanda gösteriye yeni bir soluk getirdiği için bu düzen avantajlıydı da. Sonra trapez sanatçısı birden ağlamaya başladı. Derinden huzursuz olan menajer yukarı fırladı ve ne olduğunu sordu. Sorusuna cevap alamayınca banka tırmandı ve adamın yüzünü kendininkine dayadı. Trapez sanatçısının gözyaşları kendi yüzünde süzülüyordu. Fakat, bir sürü soru ve gururunu okşayan sözden sonra trapez sanatçısı hıçkırarak konuşmaya başladı; "Elimde tek bir trapez çubuğuyla nasıl yaşarım?" Artık menajerin trapez sanatçısını rahatlatması biraz daha kolaylaşmıştı; ilk istasyona varır varmaz gösteri alanına, ikinci trapezden bahseden bir telgraf çekeceğine söz verdi; bu kadar uzun zaman boyunca trapez sanatçısının tek bir trapez

üzerinde çalışmasına izin verdiği için kendini suçladı. Sonra ona teşekkür edip böyle bir hatanın varlığına dikkat çektiği için övgüler yağdırdı. Böylece menajer trapez sanatçısını yavaş yavaş yatıştırmayı başardı ve tekrar köşesine çekildi. Fakat kendisi sakinleşmemişti, ciddi bir endişe hissiyle kitabının ucundan gizlice trapez sanatçısına baktı. Böyle düşünceler ona acı çektirmeye başladıktan sonra, tamamen duracakları bir zaman hiç gelmeyecek miydi? Sürekli çoğalmak zorunda mıydılar? Bu, var oluşu tehdit eden bir şey değil miydi? Ve menajer, hıçkırıkların sona erdiği dingin bir uykuda olan trapez sanatçısını seyrederek ilk kırışıklıkların, kendilerini onun kibar, çocuksu alnına nasıl da kazımaya başladıklarını hayal etti.

k ü ç ü k b i r k a d ı n

O küçük bir kadındır; doğuştan ince yapılıdır, sımsıkı giyinir; ahşap rengine benzeyen sarımsı gri tonlarda bir kumaştan yapılmış hep yanı kıyafet içinde görürüm onu. Elbise yine aynı renkteki püsküller veya düğme benzeri saçaklarla süslüdür; asla şapka takmaz, donuk sarı saçları yumuşacıktır ve gevşek bağlamasına rağmen dağınık değildir. Sımsıkı giyinmesine karşın, vücudu oldukça esnektir, ellerini kalçalarında tutmayı çok sever ve bedeninin üst kısmını, insanı hayrete düşüren bir çeviklikle ve tek bir hareketle yana döndürür. Ellerinin bende bıraktığı izlenimi sadece, parmaklarının birbirlerinden böylesine kesin çizgilerle yarıldığı bir eli hayatımda hiç görmediğimi söyleyerek anlatabilirim. Yine de ellerinde anatomik bir gariplik yoktur, son derece normaldirler.

Bu küçük kadın benimleyken çok mutsuzdur, benimle ilgili daima itiraz edeceği bir şeyler bulunur, tarafımdan sürekli haksızlığa uğradığını düşünür, her adımım onu kızdırmaya yeterlidir; eğer hayatı, olabilecek en küçük parçalara bölmek ve her parçayı ayrı ayrı değerlendirmek mümkün olsaydı, hiç şüphesiz hayatımın her parçası onu sinir edebilirdi. Onu neden bu kadar kızdırdığımı her zaman merek etmişimdir; benimle ilgili her şey onun güzellik ve adalet duygusuyla, alışkanlıklarıyla, gelenekleriyle, umutlarıyla çelişiyor olabilirdi; böyle karşıt özelliklerin varlığı aşikardı, fakat bu, neden onun böylesine acı çekmesine yol açıyordu ki? Aramızda, benim yüzümden acı çekmesine neden olabilecek herhangi bir ilişki yoktu. Keşke benim tamamen bir yabancı olduğuma hükmetseydi ki zaten her şeye rağmen öyleyim ve böyle bir karar karşısında yapabilecek hiçbir şeyim yok –keşke varlığımı unutsaydı, ki buna onu ne zorladım ne de zorlardım- böylece tüm acıları açıkça yok olurdu. Bu noktada, kendi durumumu daha doğrusu onun davranışlarının beni rahatsız ettiği gerçeğini hiç hesaba katmıyorum, onun acısıyla karşılaştırıldığında bu rahatsızlığın devede kulak kaldığının farkında olduğum için buna aldırmıyorum. Bunun bir aşk acısı olmadığının da tamamen farkındayım; özellikle benimle ilgili karşı çıktığı her şey başarımı engelleyebilecek nitelikte olmadığına göre, bunun kişisel gelişimimle hiçbir ilgisi olamaz. Fakat benim başarım onun umurunda bile değil, onu ilgilendiren kesinlikle kendi çıkarları, yani, benim yüzümden çektiği işkencenin intikamını almak ve geleceğini tehdit eden ben kaynaklı bir işkenceyi önlemek. Bir keresinde ona bu sürekli can sıkıntısını sona

erdirecek mümkün olan en iyi yolu göstermeye çalıştım, ama bu öyle bir öfke patlamasına neden oldu ki bir daha asla tekrarlamaya kalkmayacağım.

Bu kadın benim için bir yabancı ve aramızda var olan tek ilişki onda yattığım, daha doğrusu öyle olmasını sağladığı öfke olmasına rağmen belli bir sorumluluğu taşıyor olduğum söylenebilir. Bu öfke yüzünden fiziksel olarak da acı çektiği belli ve bu benim için bir kayıtsızlık konusu olamaz. Ara sıra –son zamanlarda sıklıkla- sabahları solgun göründüğünde, uyku uyumadan baş ağrılarıyla cebelleştiğine ve neredeyse hiç çalışamaz durumda olduğuna dair bazı haberler alıyorum. Akrabaları kadın hakkında oldukça endişeli. Durumuna neyin sebep olabileceğini bulmak için orada burada kapsamlı incelemeler yapıyorlar, fakat şu ana kadar herhangi bir şey elde etmiş değiller. Sadece ben biliyorum; sebep, eski ve daima taze olan öfke. Elbette, akrabalarının endişelerini paylaşmıyorum; o güçlü ve dayanıklıdır. Bu kadar öfkeli olabilme becerisini gösterebilen biri mutlaka bu öfkenin sonuçlarıyla da baş edebilme becerisini gösterebilir; hatta –kısmen de olsa- sırf, bütün dünyanın benden şüphe etmesini sağlamak için kendisini acı çekerken gösteriyor olmasından bile kuşkulanıyorum. Varlığımın ona ne kadar acı verdiğini açıkça ifade etmekten gurur duyuyor; ama benden dolayı diğerlerinden yardım istemeyi alçaltıcı bir şey olarak görecektir; benimle olan tek meşguliyeti içindeki tiksinti duygusundan, o sonsuz tiksintiden kaynaklanıyor; bu uygunsuz meseleyi herkesin ortasında gündeme getirmek eminim ki, onun utancına utanç eklerdi. Yine de bu meselenin ona yaptığı sürekli baskı yüzünden konu hakkında tamamen sessiz kalabilmeyi de pek başaramıyor. Ve böylece kadınsı kurnazlığını kullanarak bir orta yol arıyor; sessizlik içinde gizli bir acının işaretlerini vererek meseleyi dışardan izleyenlere sunuyor. Belki de, onların tüm bakışları bir kere bana doğru çevrildi mi, ben merkezli genel bir öfke oluşacağını ve durumun yaratacağı güç mekanizması sayesinde izleyenlerin beni, kendi kişisel nefretinin yapabileceğinden –ki diğerine oranla zayıf kalıyor- daha çabuk ve güçlü bir şekilde mahkum edeceğini umuyor; sonra geri çekilip rahat bir nefes alacak ve bana sırtını dönecek. Fakat eğer umduğu buysa, kendini kandırıyor. En güçlü büyüteçlerle beni inceleseler bile, bana dair hiçbir hata bulamayacaklar. Onun düşündüğü kadar işe yaramaz biri değilim ben. Amacım kendimle övünmek falan değil, hele ki bu konuyla ilgili hiç değil; buna rağmen özellikle işe yaramaz biri olduğum düşünülüyorsa, bunun zıddı olarak görünmeye de asla çabalamazdım. Sadece ona, onun o bembeyaz parlayan gözlerine böyle görünüyorum;

kimseyi buna ikna edemeyecek. Peki bu mesele hakkında içim tamamen rahat olabilir mi? Hayır, kesinlikle hayır, çünkü eğer tavırlarımın onu hasta ettiği anlaşılırsa (onunla ilgili haberleri taşıma konusunda oldukça dikkatli olan birkaç muhafızı durumu kavramak üzereler ya da en azından öyle gibi görünüyorlar) bütün dünya üzerime gelecek ve bana, adam gibi davranmayarak neden kadına acı çektirdiğimi, onu mezara sürüklemek gibi bir planım mı olduğunu, ne zaman mantıklı davranmaya başlayacağımı ve basit toplum kurallarını benimseyip bu işe ne zaman son vereceğimi soracaklardır –eğer bir dünya insan bana bu soruları soracak olursa bunları cevaplamak benim için zor olurdu. Kadındaki hastalık belirtilerini ciddiye almadığımı kabul mü etmem gerekiyordu? Dolayısıyla, kendimi bu utançtan kurtarmak adına, son derece kaba bir üslupla suçu diğerlerinin üzerine atarak hoş olmayan bir izlenim mi yaratmam gerekiyordu? Ve gerçekten hasta olduğuna inansaydım bile, kendisi benim için tamamen bir yabancı ve aramızda var olan tek ilişki, bütünüyle onun tarafından yaratılan ve sürdürülen bir ilişki olduğu için ona karşı en ufak bir sempati duymadığımı açıkça söyleyebilir miydim? Bana inanmazlardı demek istemiyorum; aslında insanlar bana ne inanırlar ne inanmazlardı; inancın tartışıldığı bir noktaya asla gelemezlerdi; hasta ve zayıf bir kadınla ilgili cevabımı basit bir şekilde kayda geçerlerdi ve benim bundan herhangi bir çıkarım olamazdı. Böyle durumlarda akla gelebilecek bir aşk ilişkisinin varlığından kuşkulanmalarını önlemek için vereceğim her cevapla onların inatçı yetersizliğiyle karşı karşıya kalacaktım. Kaldı ki, böyle bir ilişkinin var olmadığı son derece açık, olsaydı bile, bunun benden kaynaklanması daha muhtemeldi. Kararlılığındaki güç ve çıkarsamalarındaki azimden dolayı küçük kadına hayran olabilirdim, eğer bu erdemler sürekli beni cezalandırmasaydı. Her şeye rağmen, onun tarafından gelen dostça bir ilişkiye dair hiçbir belirti yok; bu tutumunda oldukça sadık ve samimi; tek umudum da bu; fakat böyle bir ilişkinin varlığına inanmalarını sağlamak, onun savaş planına her ne kadar uygun düşecek olsa da, kendisini, hiçbir şey yapamayacağı bu aşamaya getirecek kadar kaybetmezdi. Ne olursa olsun, bu tarz meseleler söz konusu olduğu zaman tamamen aptallaşan izleyiciler, kendi fikirlerinde ısrarcı olacak ve daima aleyhimde karar vereceklerdi.

Bu nedenle bana kalan tek seçenek –diğerleri tam zamanında olaya müdahale etmeden önce- kadının öfkesini tamamen yok etmeden –ki bu asla düşünülemez- en azından belli bir dereceye kadar hafifletecek ölçüde

kendimi değiştirmektir. Aslında, bulunduğum durumdan, kendimi değiştirmeyi istemeyecek kadar memnun muydum? Dolayısıyla kendimdeki belli değişikliklerin sorumluluğunu taşımak mümkün olacak mıydı? Acaba bunu onların gerekliliklerine ikna olduğum için değil de, sırf bir kadını yatıştırmak söz konusu olduğu için mi yapıyordum? Bu soruları, fırsat buldukça kendime sordum. Ve bütün samimiyetimle kendimi değiştirmeyi denedim, bunun için büyük bir özen ve gayret gösterdim, hatta bana yakıştı bile, neredeyse zevk alıyordum; bireysel değişiklikler açıkça görülebiliyordu, kadının dikkatini çekmek için artı bir çaba harcamaya gerek yoktu, daha ben ona belli etmeden her şeyi önceden anladı, hatta dışavurum şeklimden niyetimin ne olduğunu anladı. Fakat bu başarı bana bahşedilmedi. Her şeye rağmen bu nasıl olabilirdi? Şimdi anlıyorum; benimle ilgili tatminsizliği daha derinlerde yatıyor; ben ortadan kalksam bile hiçbir şey bunu yok edemez. İntihar haberimi aldığında öfke krizleri sınır tanımazdı. Ne olursa olsun, bu zeki kadının, suçsuzluğumu ve ne kadar iyi niyetle yaklaşırsam yaklaşayım, isteklerini karşılamadaki yetersizliğimi ve kendi çabalarının umutsuzluğunu benim kadar iyi kavrayamıyor olduğunu asla düşünemem. Elbette anlıyor, fakat savaşçı bir mizaca sahip olduğu için mücadele tutkusu ona bunu unutturuyor. Buna uygun olarak, talihsiz mizacım gereği –ki bu bana öylece bahşedildiği için- başka türlü davranamam. Tamamen kontrolden çıkmış birinin kulağına yumuşak bir uyarı fısıldamak istiyorum: bu şekilde bir uzlaşmaya varılamayacağı çok açık. Daima, sabahın ilk saatlerinin verdiği mutlulukla evden çıkacağım ve benim yüzümden çılgına dönmüş yüzünü göreceğim: öfkeden büzülmüş dudaklarını, sınava tabii tutan fakat sınavdan önce sonucu bilen ve hiçbir ayrıntıyı kaçırmayan –ne kadar kısa olduğu hiç önemli değil- o bakışını, kız gibi yanaklarında taşıdığı o acı gülümsemesini, yakınan gözlerle gökyüzünü süzüşünü, kendine cesaret vermek için ellerini kalçalarına koyuşunu, kızgınlığın verdiği solgunluk ve titremeyi göreceğim.

Geçenlerde, bunun ne zaman olduğunu büyük bir şaşkınlıkla fark ettiğimde, geçerken uğradığım iyi bir dostuma mesele hakkında ilk defa bir şeyler söyledim; aslında benim için son derece önemsiz bir şeymiş gibi göstererek hadiseyi basitçe birkaç kelimeyle aktardım. Yine de ona tüm gerçeği anlatmadım. Dostum anlattıklarıma önem verip, kendi açısından bir de olayı allandırıp pullandırması ve dikkatinin başka yöne çekilmesini reddederek bu konu üzerinde durması çok tuhaftı. Daha garibiyse, bana bir süreliğine uzaklaşmamı tavsiye ederek işin tam can alıcı kısmında

meselenin önemini azaltmış olmasıydı. Hiçbir tavsiye bu kadar anlayışsız olamazdı; olaylar son derece açık, biraz daha yakından bakan herhangi biri her şeyi anlayabilirdi, fakat gidişimin bütün meseleyi, ya da en azından en önemli kısmını halledebilmesi bu kadar basit değil. Aksine buradan ayrılmaktan kaçınmalıyım; eğer uymam gereken herhangi bir plan varsa, bu meseleyi, dış dünyayı henüz içine almamış olan ve meseleyi kendi dar sınırları içinde tutacak bir plan olması gerekiyor, yani, sessiz olup neredeysem orada kalmalı, meselenin, dikkat çekebilecek büyük değişikliklere neden olmasını engellemeli ve aynı zamanda bundan kimseye bahsetmemeliydim. Tüm bunlar tehlikeli bir sır olmasından değil, sadece önemsiz, kişisel bir mesele olmasından kaynaklanıyor. Bu şekilde, katlanılması daha kolay ve öyle de kalması gerekiyor. Bu noktada dostumun fikirleri pek de faydasız sayılmaz; belki bana hiçbir şey öğretmediler ama kendi fikrimin sağlamlaşmasına neden oldular.

Daha derinlemesine düşünüldüğünde, meselenin zaman içinde geçirdiği değişim özlü bir değişim değil, sadece benim bakış açımın gelişmesidir. Meselenin özüne doğru yaklaşırken bu bakış açısı daha sakin ve eril bir hal alıyor. Diğer taraftan –hafif de olsa benimle kalmayı başaran- süregelen sarsıntılar bana belli bir sinirlilik hali yüklüyorlar.

Var olduğuna inandığım meseleye gelince, bu konu hakkında gittikçe daha da sakinleşiyorum, çünkü bazen yakında bir karar verilecekmiş gibi görünse de, aslında bunun herhangi bir karara bağlanmayacağının farkındayım; insan kararlarla birlikte ortaya çıkan tempoyu fazlasıyla abartmaya eğilimlidir, özellikle gençken. Küçük yargıcım, beni görmüş olmaktan kaynaklanan bir güçsüzlükle ayakta durabilmek için bir eliyle iskemlenin arkasını tutarken diğer elini de korsesine sokarak iskemlesinin yanlarına doğru yığılıp da, öfke ve umutsuzluk gözyaşları yanaklarından süzülmeye başladığı zamanlarda, daima kararın kapıda olduğunu, ve her an hesaba çekilmek üzere çağrılacağımı düşünürdüm. Fakat herhangi bir karar çıkmaz ve hesaba çekilmek üzere çağrılmazdım; kadınlar sık sık kendilerini zayıf hissederler, bir dünya insanın, ortaya çıkan her sorunla tek tek ilgilenebilecek kadar vakti yoktur. Peki bu kadar yıl boyunca neler olupbitti? Bazen güçlü, bazen zayıf bir biçimde kendilerini tekrarlayan, böylece sadece sayılarını artıran olaylar dışında hiçbir şey. Etrafta, eğer fırsat bulurlarsa müdahale etmeye meraklı insanlar da var. Fakat asla buna fırsat bulamayacaklar. Şimdiye kadar güvendikleri tek şey sezgileri ve sezgilerin onları fazlasıyla oyalamaya yeterli olacağı doğru, fakat diğerleri

için hiçbir şey biçemem. Aslında işler daima bu şekilde yürür; köşede bekleyen insanlar hep vardır. Havayı solumaktan başka hiçbir şey yapmayan bu insanlar yakınlıklarını hep akıllıca bir nedenle, tercihen akraba oluşlarıyla açıkladılar. Her zaman izliyorlar ve burunları her zaman bu sezginin kokusunu alırdı, fakat tüm bunların sonunda hala orada öylece duruyorlar. Eskiye oranla tek fark gün geçtikçe onların daha da farkına varmam ve yüzleri arasında ayırım yapabiliyor olmamdır; daha önce farklı yerlerden yavaş yavaş geleceklerine, meselenin boyutlarının büyümeye devam edeceğine ve bunun tek başına, karar için yeterli olacağına inanırdım. Sanırım bugün şundan emin olabilirim; tüm bunlar baştan beri vardı ve aslında kararın yaklaşmasıyla pek bir alakaları yoktu. Ya kararın kendisi? Onu neden böylesine bir isimle adlandırıyorum ki? Eğer dışarıdan seyredenlerin bu meseleyle ilgileneceği –ki daima tekrarlayacağım gibi böyle bir yeteneğe sahip değiller- bir zaman gelirse –kesinlikle yarın ya da ondan sonraki gün değil ve muhtemelen asla- yargılanma sürecinden sağ salim kurtulamayacağımı biliyorum, fakat bu insanlar, kendilerine yabancı olmadığımı, hem güvenilen hem de başkalarına güvenen biri olarak, uzun zamandır onların gözü önünde yaşadığımı hesaba katacaklar, dolayısıyla sahneye sonradan çıkmış olan bu acılı küçük kadının, -bu arada benden başka biri epeydir onu dulavratotu olarak görüp sessiz sedasız çizmelerinin altında eziyor olabilirdi- etrafımdakilerin uzun zaman önce kendi saygıdeğer guruplarına katıp, bana layık gördükleri seviyeye en kötü durumda bile sadece çirkin bir karalama ekleyeceğini kesinlikle düşüneceklerdir. Şu anki durum bu ve pek bir rahatsızlık hissetmiyorum.

Yılar geçtikçe hafif bir rahatsızlık duymamın, meselenin gerçek anlamıyla hiçbir alakası yok; var olan öfkenin yetersizliğini bilsek bile, kim olursa olsun mutlak bir sıkıntı kaynağı olmak katlanılması imkansız bir şeydir; insan rahatsız olur, yalnız fiziksel anlamda bir sezgiyle oluşacaklarına asla inanmadığı yargıları beklemeye başlar. Yine de, bir bakıma, bu sadece ileri yaşlarda oluşan bir olaydır; tatsız ayrıntılar gençliğin sonsuz güç pınarında kaybolurlar; eğer insan, henüz genç bir çocukken etrafa biraz şüpheli gözlerle bakıyorsa, bu onun yüzüne vurulmaz, farkına bile varılmaz, hatta kendisi bile fark etmez; ileri yaşlara kadar hayatta kalan şeyler kalıntılardır, hepsi gereklidir, hiçbiri yinelenmeyecektir, her biri dikkatle gözden geçirilir ve geçkin bir adamın şüpheyle bakan gözleri, bariz bir şekilde şüpheyle bakıyordur; bunu görmek çok zor değildir. Fakat bu gerçek ve somut bir kötüye gidiş değildir.

Bu yüzden, hangi gözle bakarsam bakayım gerçek olan şu ki; -bu fikre tamamen katılıyorum- bu küçük sorunu, elimle hafifçe örtmeye devam ettiğim sürece, kadın ne kadar öfkeye boğulsa da, hayatımı diğerleri tarafından rahatsız edilmeden şimdiye kadar olduğu gibi özgürce sürdüreceğim.

a ç l ı k s a n a t ç ısı

Son on yıldır açlık sanatçılarına olan ilgi önemli derecede azaldı. Eskiden bu tip pahalı gösteriler ortaya koymak kazançlı bir işken, bugün bu tamamen imkânsız. İki farklı zaman dilimi. O zamanlar bütün şehir açlık sanatçısıyla ilgilenirdi; bir aç kalma gününden diğerine ilgi sürekli artardı; herkes en azından günde bir defa açlık sanatçısını görmek isterdi; aç kalma gösterisi devam ettiği müddetçe, küçük kafesin önünde bütün gün oturan müdavimler olurdu; etkiyi artırmak için kullanılan meşalelerin ışığı altında açlık sanatçısını seyretmeye geceleyin bile gelenler olurdu; güzel havalarda kafes dışarı çıkarılır ve açlık sanatçısı özellikle çocuklara gösterilirdi; gösteri, sırf moda diye ilgilenen yetişkinler için genelde bir eğlence aracıyken, çocuklar ise, birbirlerinin ellerini tutarak pas kürkü içinde omurga kemikleri dışarı fırlamış, soluk benizli açlık sanatçısının, etrafa saçılmış saman yığını üzerinde, bir sandalyeye bile tenezzül etmeden öylece oturuşunu, sahte bir gülümsemeyle nazikçe kafasını sallayarak soruları cevaplayışını ve insanlar ne kadar zayıf olduğunu görsünler diye kolunu parmaklıkların arasından uzatışını, ağızları açık, şaşkınlıkla seyrederlerdi. İşte o zaman tamamen kendi içine kapanır, kimseyi, hatta kafesteki tek eşya olan saatin vuruşlarını –ki bu onun için çok önemlidir- bile umursamaz, sadece, neredeyse kapalı gözlerle dosdoğru ileri bakar ve dudaklarını nemlendirmek için küçük bir bardaktan ara sıra birkaç yudum su alırdı.

Sürekli değişen seyirci öbeklerinin yanı sıra yine seyirciler tarafından üçlü guruplar halinde seçilen ve genelde kasaplardan oluşan daimi nöbetçiler de olurdu. Bunların görevi açlık sanatçısının kendisini gizli gizli besleyip beslemediğinden emin olmak için gece gündüz adamın başında nöbet tutmaktı. Yine de, bu sadece kalabalığı yatıştırmak için ortaya konmuş bir formaliteydi, çünkü oradakiler çok iyi bilirdi ki; aç kalma süresi boyunca sanatçı hangi şartlarda olursa olsun, hatta buna zorlansa bile asla en ufak bir şey dahi yemezdi; sanatının itibarı buna izin vermezdi. Elbette, her nöbetçi bunu anlayamazdı, gece nöbetini savsaklayan nöbetçi gurupları da vardı. Kasten, uzak bir köşede otururlar ve açlık sanatçısının gizli bir yerden çıkarabileceğini düşündükleri ufak bir yiyeceği yemesine açıkça izin vererek bir kağıt oyununda kendilerini kaybederlerdi. Açlık sanatçısı için böyle nöbetçilerden daha ıstırap verici hiçbir şey yoktu; bu tipler sanatçının sanatını icra etmesini korkunç bir şekilde zorlaştırıyordu; bazı zamanlar,

kendisi hakkındaki şüphelerin ne kadar yersiz olduğunu göstermek için güçsüzlüğüne rağmen böyle nöbetler sırasında elinden geldiği kadar şarkı söylemeye çalışırdı. Fakat bu da pek fayda etmezdi; sadece onun yemek yerken bile şarkı söyleyebilme becerisine hayret etmelerini sağlardı. Kafese yakın oturan, salondaki gece lambasının loş ışığıyla yetinmeyip, kendilerine menajer tarafından verilen fenerle onu aydınlatan nöbetçileri daha çok tercih ederlerdi. Tam anlamıyla uyumayı başaramasa da, şiddetli aydınlık onu hiç rahatsız etmez, ışığa ve salondaki aşırı kalabalık ve gürültüye aldırmaksızın biraz olsun kestirmeyi daima başarırdı. Ne olursa olsun, böyle adamlar nöbet tuttuğu zaman, bütün geceyi hiç uyumadan geçirmek çok hoşuna giderdi; sırf adamları uyanık tutup onlara kafesin içinde yenilebilir hiçbir şey olmadığını ve kimsenin yapamayacağı kadar aç kalabildiğini tekrar tekrar göstermek için onlarla şakalaşıp kendi göçebe hayatı hakkında hikayeler anlatmaya ve onların hikayelerini dinlemeye dünden razıydı. Fakat en mutlu anlarını sabah olup da, kendi cebinden ödediği ve nöbetçilerin yorucu, uykusuz bir geceden sonra büyük bir iştahla saldırdıkları devasa kahvaltı getirildiğinde yaşardı. Bu nöbetçileri etkilemek için ahlaksızca ortaya konan bir girişim olarak da görenler yok değildi, ama bu kadarı fazlaydı. Diğerlerine kahvaltı olmadan, sırf bu işi yapmak için, nöbeti devralıp alamayacakları sorulduğu zaman hemen ortadan yok oluyorlar, fakat ne olursa olsun şüphe etmekten de geri kalmıyorlardı.

Yine de bu, açlık gösterisinin asla vazgeçilmez şüpheleri arasındaydı. Kimsenin, bütün zamanını açlık sanatçısının başında sürekli nöbet tutarak geçirecek zamanı yoktu ve dolayısıyla, aç kalma eyleminin aralıksız doğru olarak gözlenip gözlenmediğini hiç kimse bilemezdi. Bunu sadece açlık sanatçısı bilebilirdi. Böylece, aç kalma eylemiyle tamamen tatmin olabilecek tek seyirci kendisiydi. Fakat diğer sebepler yüzünden de asla tatmin olamıyordu. Belki de zayıflamasının –ki bu zayıflık insanların gördükleri manzara karşısında üzüntü duyup gösteriden uzaklaşmalarına neden oluyordu- açlıkla hiçbir ilgisi yoktu ve belki de bu kadar zayıflamasına neden olan onun hoşnutsuzluğuydu. Çünkü aç kalmanın ne kadar basit bir iş olduğunu kimsenin bilmediği kadar iyi biliyordu. Bu, dünyadaki en kolay işti. Ve bunu sır olarak da saklamıyordu, fakat kimse ona inanmıyordu. En iyi ihtimalle alçakgönüllü olduğunu farz ediyorlardı. Ama çoğu, onun bir reklam düşkünü olduğunu düşünüyor, hatta onu, aç kalma eyleminin, kolaylaştırma yollarını iyi bildiği için kendisine basit geldiğini itiraf eden yüzsüz bir sahtekar olarak görüyordu. Tüm bunlarla baş

etmek zorundaydı ve yıllar geçtikçe alışmıştı. Fakat içindeki bu tatminsizlik onu yiyip bitiriyordu. Hiçbir aç kalma gösterisinin bitiminde –ki gösterinin belli bir süre olması onun lehineydi- kafesini kendi özgür iradesiyle terk etmemişti. Menajeri gösterinin maksimum süresini kırk gün olarak belirlemişti. Büyük kentlerde bile daha fazlasına asla izin vermezdi. Bunun için iyi nedenleri vardı. Bugüne kadar edindiği tecrübeler ona, kırk günlük bir sürede reklam sayısını artırarak kentin ilgisini canlandırabileceklerini göstermişti. Fakat kırk günün sonunda kalabalıklar dağılır, ilgi gözle görülür oranda azalırdı. Tabii ki değişik kent ve ülkeler arasında küçük farklılıklar ortaya çıkardı, fakat maksimum kırk günlük süreyle sınırlı kural hep kalırdı. Dolayısıyla, kırkıncı günün sonunda çiçeklerle kaplı kafes açılır, amfi tiyatroyu büyük bir seyirci kalabalığı doldurur, askeri bando çalar, açlık sanatçısının gerekli ölçümlerini yapmak üzere iki doktor içeri girer, bir megafon aracılığıyla sonuçlar salona duyurulur ve son olarak kurada seçilmiş olmaktan çok mutlu görünen iki bayan gelerek açlık sanatçısını kafesten birkaç adım indirerek, son derece özenle seçilmiş bir hasta yemeğinin servis edildiği yere doğru götürmeye çalışırdı. Ve o anda açlık sanatçısı daima kendini korumaya alırdı. Kemikli kollarını, ona doğru eğilmiş bayanların yardım etmeye hazır gergin ellerine, bırakır ama bir türlü ayağa kalkmak istemezdi. Kırk günün sonunda şimdi neden tamamen vazgeçmesi gerekiyordu? Daha uzun bir süre dayanabilirdi, çok daha uzun; tam da aç kalmak için kendisini en iyi şekilde hazırlamışken, hatta istediği formu henüz yakalayamamışken neden şimdi bitmeliydi? Neden, aç kalmaya devam edip de, sadece tüm zamanların en büyük açlık sanatçısı olma şerefinden değil –ki muhtemelen çoktan öyle olmuştu- aynı zamanda kendini bile aşıp akıl almazlık krallığına ulaşma şerefinden de mahrum ediliyordu? Çünkü onun aç kalma becerisinin hiçbir sınırı yoktu. Ona hayranmış gibi görünen bu kalabalık neden bu kadar sabırsız davranıyor ve eğer sanatçı çok daha uzun bir süre dayanabilecekse neden onlar da buna katlanmayı istemiyorlardı? Üstelik yorgundu da ve saman yığını üzerinde oturmaktan memnundu. Fakat şimdi bütün ağırlığını kaldırıp yemeye doğru ilerlemesi bekleniyordu. Kafasındaki yemek düşüncesi midesinin bulanmasına neden oluyor ve bayanlara olan saygısı yüzünden kendisini tutmaya çalışıyordu. Bayanların oldukça cana yakın görünen fakat gerçekte son derece kaba olan gözlerine bakar ve ağır kafasını zayıf boynu üzerinde sallardı. O sırada her zaman olan şey yine olurdu. Menajer gelir ve sanki tanrının samanlar üzerindeki eserini, şehitliğin kıyısındaki bu zavallı adamı

–ki açlık sanatçısı farklı bir yönden bakıldığında kesinlikle bu durumdaydı- görmesi için davet edercesine kollarını –müzik herhangi bir konuşmayı imkansızlaştırıyordu- sanatçının üzerinde sessizce havaya kaldırır, ardında çok narin bir şey tuttuğunu belli etmek için ince kollarını abartılı bir özenle açlık sanatçısının beline dolar –aynı zamanda adamın bacakları ve bedeninin üst kısmı kontrolsüz bir şekilde ileri geri sallansın diye onu gizlice sarsarak- ve yüzleri sapsarı kesilmiş bayanlara teslim ederdi. Fakat sanatçı her şeyi hoş görürdü; sanki kafası yuvarlanmış da açıklanamaz bir şekilde asılı duruyormuş gibi göğsünün üzerine serilir, bedeni büzülür ve bacakları korunma içgüdüsüyle, sanki zemin gerçek değilmiş de aslını arıyormuş gibi yere sürtünerek dizlerinde sıkıca kenetlenirdi; ufak da olsa vücudunun bütün yükünü bayanlardan birine verirdi. Kendisine verilecek olan şerefli görevin böyle olacağını hiç tahmin etmeyen kadın, açlık sanatçısıyla temastan kaçınmak için önceleri yardım isteyen gözlerle, soluk soluğa boynunu olabildiğince gerer, fakat sonra bunda başarılı olamayıp daha şanslı durumdaki arkadaşı ona yardım etmeyince (hatta açlık sanatçısının elini, bu küçük kemik yığınını tutuyor olmaktan memnun bir hali vardı) kalabalığın haz dolu kahkahaları arasında gözyaşlarına boğulur ve çoktandır hazır bekleyen bir görevliyle yer değiştirmek zorunda kalırdı. Ardından yemek gelirdi. Açlık sanatçısı büyülü bir baygınlığa benzeyen yarı uykulu bir halin hala tam ortasındayken, menajer ilgiyi sanatçının içinde bulunduğu durumdan başka bir yöne çekmek için bazı nükteli sözler sarf ederken, aynı zamanda adamın boğazından aşağı bir şeyler dökerdi; ardından seyircilere, sözde açlık sanatçısının menajere fısıldadığı başka bir kutlama mesajı iletirdi. Orkestra, olan biten her şeyi büyük bir tantanayla destekler, kalabalık dağılırdı. Artık kimsenin izledikleri gösterilerden memnun olmamak gibi bir şansı yoktur, açlık sanatçısı dışında hiç kimsenin.

Dinlenme için verilen kısa süreli ve düzenli aralar olduğu sürece insanlar tarafından onurlandırılmış bir ihtişamla, ama yine de çoğunlukla tatsız bir ruh haliyle –ki bu ruh halini kimse ciddiye almadığı için gittikçe artıyordu- böyle yaşayıp giderdi. Herhangi biri onu teselli etmek için ne yapabilirdi ki? Bu şartlar altında daha ne isteyebilirdi ki? Kendisi için üzülüp çektiği acıların aslında aç kalmaktan kaynaklandığını ona açıklamak isteyen iyi niyetli biri yanına geldiği zaman, özellikle aç kalma eylemi ileri bir aşamadaysa, açlık sanatçısının çileden çıkıp dehşetli bakışlar altında tıpkı bir hayvan gibi kafesin parmaklıklarını sarsması gibi bir durum ortaya

çıkabilirdi. Fakat menajerin böyle durumlar için kullanmayı sevdiği bir yöntemi vardı. Bir araya toplanmış kalabalığın önünde açlık sanatçısı için özür diler ve bu davranışının sadece, iyi beslenen insanların asla anlayamamayacağı açlık olayının neden olduğu gerginlik haliyle açıklanabileceğini itiraf ederdi; ayrıca, hemen ardından açlık sanatçısının bugüne kadar yaptığından daha uzun süre aç kalabileceğini iddia ettiğinden bahseder -ki bu aynı şekilde açıklanabilirdi- bu iddiada var olan tutkuyu, iyi niyetli ve feragati över, fakat ardından bir takım fotoğraflar (aynı zamanda satılık olan) göstererek bu iddiayı çürütmeye çalışırdı. Bu resimler, açlık sanatçısının gösterinin kırkıncı gününde zayıflıktan neredeyse erimiş bir halde yatakta yattığını gösteriyordu. Gerçeğin böylesine çarpıtılması açlık sanatçısı için çok fazlaydı. Bunu çok iyi biliyor olmasına rağmen her defasında cesaretinin kırılmasını engelleyemiyordu. Aç kalma gösterisinin vakitsiz gelen bitişinde yaşananlar bu çarpıtmanın nedeni olarak gösteriliyordu! Böyle bir anlamama haline, koca bir anlayışsızlar ordusuna karşı savaşmak mümkün değildi. Kafesin parmaklıkları arkasından tam bir bağlılık içinde ve hevesle menajeri dinlemeye devam eder, fakat fotoğrafların her ortaya çıkışında parmaklıkları bırakıp inleyerek geriye, samanların üzerine yığılıp kalırdı. Kalabalık, korkuyu bir yana bırakıp tekrar yaklaşır ve ona bakardı.

Böyle zamanlara şahit olanlar birkaç yıl sonra tekrar hatırladıkları zaman, nasıl davrandıklarını anlamakta sık sık zorluk çekerlerdi. Çünkü bu arada daha önce bahsedilen ilgi kaybı gerçekleşirdi ve bu çok ani olurdu. Oldukça derin nedenleri olabilirdi fakat onları keşfetmek kimin umurunda ki. Her neyse, şımartılmış açlık sanatçısı bir gün, diğer gösterilere üşüşmeyi tercih eden eğlence avcısı kalabalıklar tarafından terk edildiğini fark etti. Menajer eski ilginin birkaç yerde hala var olup olmadığını anlamak için açlık sanatçısıyla Avrupa'nın yarısını bir kez daha dolaştı, tüm çabaları boştu, sanki gizli bir anlaşma varmış gibi açlık gösterisine karşı genel bir nefret oluşmuştu. Elbette, bu nefret böylesine ani gerçekleşmemişti ve şimdi, olay sonrasında, başarının sarhoşluğuyla yeteri kadar önem verilmeyip yok etme yoluna gidilmeyen ilk birkaç belirtiyi anımsamak mümkündü. Artık bu konuda bir şeyler yapmak için çok geçti, ama yaşayabilmek için bu bir teselli olamazdı. Açlık sanatçısının ne yapması gerekiyordu ki? Binlerce insanın alkışladığı adam kendisini küçük panayırdaki çadırlarda teşhir edemezdi ve başka bir meslek edinebilmek için fazla yaşlı olmasının yanında son derece fanatik bir şekilde aç kalmaya bağımlıydı. Böylece,

menajerine, eşi benzeri olmayan meslek yaşantısındaki kader arkadaşına veda etti ve büyük bir sirkte iş buldu. Duygularını yok etmemek için sözleşme koşullarına bakmadı bile.

Sürekli birbirini dengeleyen ve tamamlayan çalışanları, hayvanları ve donanımıyla büyük bir sirk, herhangi birini, istekleri makul olmak kaydıyla bir açlık sanatçısını bile herhangi bir zamanda kullanabilirdi. Ayrıca, olağanüstü bir durum söz konusuydu; işe aldıkları kişi sadece bir açlık sanatçısı değildi, aynı zamanda onun eski şöhretini de işe alıyorlardı. Sanatçının yaşıyla doğru orantılı olarak kaybolmamış kalitesi ve sanatının tuhaflığı düşünüldüğünde, kimse tükenmiş ama gücünden hiçbir şey kaybetmemiş bir sanatçının bu sirkte sıradan bir görev yapmaya çalıştığını söyleyemezdi. Aksine, açlık sanatçısı daha önceki gibi aç kalabileceğini –ki buna inanmamak mümkün değil- garanti ediyor, hatta kendi başına bırakılırsa –ki bunun için daha başta söz vermişlerdi- ilk olarak tüm dünyanın haklı şaşkınlığını kazanacağını iddia ediyordu. Kendi devrinin havasını yansıtan –o anki coşkuyla açlık sanatçısı tarafından çok çabuk unutulmuş- bir iddia olduğu için ilgili kişilerin sadece gülmelerine neden oldu.

Aslında açlık sanatçısı işlerin nasıl yürüdüğünün de çok iyi farkındaydı ve içinde bulunduğu kafesin, sirkin en ilgi çekici gösterisiymiş gibi çemberin ortalık yerinde değil de ulaşılması kolay olan dış kısımda, halka teşhir edilen vahşi hayvanların yanında tutuluyor olmasını açıkça kabullenmişti. Kafesin etrafı, parlak boyalarla boyanmış büyük posterlerle kaplanmıştı ve üzerinde, sunulacak gösteriler ilan ediliyordu. Gösteri aralarında vahşi hayvanların yanına doğru seğirten halkın, açlık sanatçısının kafesinin önünden geçip de bir süre durmaması mümkün değildi. Eğer hayvanları görmeye can atan, bu duraksamayı bir türlü anlamayan ve dar geçit boyunca onları arkalarından ittirerek daha uzun bir seyri imkansız hale getiren insan kalabalığı olmasaydı orada daha fazla zaman geçirilebilirdi. Kendisinin yaşam kaynağı olan bu izleyici topluluğunu büyük bir tutkuyla beklemesine rağmen, bu ziyaret zamanları onun aşırı sinirlenmesine neden olurdu. Başlarda, gösteri aralarını sabırsızlıkla beklerdi; kalabalığın kendisine doğru hücum etmesini büyük bir zevkle seyrederdi. Ta ki, kısa bir süre sonra –neredeyse bilinçli bir zihinle ortaya konan en inatçı kendini kandırma çabası bile bu deneyim karşısında direnemezdi- onların, istisnasız her seferinde hayvanları görmeye gittiklerini ya da en azından niyetlerinin bu olduğunu kabullenene kadar. Ve belli bir mesafeden bakmak daima en

güzeliydi. Çünkü ona ulaştıklarında çığlıklar atıp küfürler savuran bir grup etrafını sarardı. İlk grup –ki kısa bir zaman sonra açlık sanatçısını çok daha huzursuz eden grup haline gelmişti- olayı anladıklarından değil sadece kaprisli ve küstah oldukları için boş vakitlerini ona bakarak doldurmak isterdi. İkinci grubun ise vahşi hayvanlara ulaşmaktan başka bir niyeti yoktu. Büyük kalabalık geçip gitti mi arkasından sürüler halinde diğeri gelirdi. Durmalarına kimse karşı çıkmayacak olsa da bu insanlar, hala zaman varken bir an evvel hayvanlara ulaşabilmek için, neredeyse o tarafa hiç bakmadan uzun adımlarla geçip giderdi. Nadiren, bir baba yanında çocuğuyla gelip açlık sanatçısını göstererek buna benzeyen fakat çok daha fantastik olan gösterilere gittiği eski zamanlardan bahsederdi. Hayattan ve okuldan edindikleri deneyim yetersiz kaldığı için pek bir şey anlamayan çocukların, sorgulayan gözlerindeki ışık, daha merhametli zamanların yakında geleceğini ele verirdi. Belki de açlık sanatçısı kendi kendine sık sık, eğer kafesi hayvanlara bu kadar yakın olmasaydı her şeyin çok daha iyi olacağını söylüyordu. Bu durum insanların seçim yapmasını kolaylaştırıyordu. Vahşi hayvanların teşhir edildiği bölümden gelen kokuların, gece yarısı bir türlü rahat durmamalarının, yırtıcı hayvanlar için taşınan çiğ et parçalarının kafesin önünden geçmesinin ve beslenme zamanında atılan çığlıkların onu ne kadar huzursuz edip bunalttığından hiç bahsetmiyorum bile. Fakat bu konu hakkında bir kere bile şikayet etme cüretinde bulunmadı; arasından nadiren de olsa bir hayran çıkabilecek olan ziyaretçi kalabalığı için bu hayvanlara muhtaçtı. Bunun yanında, eğer onlara kendi varlığını, yani kabaca söylemek gerekirse hayvanlara giden yolda sadece bir engel olduğunu hatırlatmaya kalksa kim bilir hangi ücra köşeye atarlardı onu.

Küçük bir engel olduğu barizdi, her gün daha da ufalan bir engel. İnsanlar, bir açlık sanatçısına dikkat çekmenin çağları aşan girişimine alışmışlardı. Böylece, sanatçının kararı kesinleşti. Elinden geldiğinin en iyisini yaparak aç kalmak istiyordu, yaptı da, fakat artık onu kimse kurtaramazdı ve insanlar yanından geçip gidiyordu. Aç kalma sanatını kendinize açıklamaya çalışın! Yaşamayan asla anlamaz. Güzel posterler kirlenip okunmaz hale geldi ve yırtıldı. Hiç kimsenin aklına onları değiştirmek gelmiyordu. Ne kadar süre aç kalacağının yazılı olduğu ve başlarda titizlikle güncellenen ilan tahtası da uzun zamandır aynı durumdaydı, çünkü ilk birkaç haftadan sonra bu önemsiz iş orada çalışanlar için sıkıcı bir hal almıştı. Açlık sanatçısı daha önce hayal ettiği gibi aç

kalmaya devam ediyordu ve söylediği gibi bunda tam anlamıyla başarılı da oldu. Fakat hiç kimse günleri saymıyordu ve kendisi de dahil hiç kimse ne kadar büyük bir iş başardığının farkında değildi. Bu yüzden kalbi iyice yoruldu. Yine böyle bir zamanda aylak aylak dolaşan biri kafesin yanında durdu ve eski sayıyla dalga geçerek bunun bir sahtekarlık olduğunu söyledi. Bu, kayıtsızlık ve doğuştan gelen kötü kalpliliğin uydurabileceği aptalca bir yalandı. Çünkü açlık sanatçısı kimseyi kandırmıyor, dürüst bir tavırla çalışıyordu; asıl tüm dünya alacağı ödül hakkında onu kandırıyordu.

Fakat günler geçti bu konu bile kapandı. Bir gün bir yetkili kafesi fark etti ve çalışanlara bu işe yarar kafesin neden buraya terk edildiğini, neden kullanılmadığını ve içinin neden çürümüş samanlarla kaplı olduğunu sordu. Üzerinde sayı yazan ilan tahtasını gören biri açlık sanatçısını hatırlayana kadar kimse bu soruların cevabını bilmiyordu. Sopalarla samanları eşelediler ve açlık sanatçısının içeride olduğunu gördüler. “Hala aç mısın?” diye sordu yetkili. “Hiç durmayacak mısın?” Açlık sanatçısı; “Lütfen beni bağışlayın,” diye mırıldandı; onu sadece kulağını parmaklıklara dayamış olan yetkili işitebildi. “Elbette,” diye cevap verdi yetkili ve açlık sanatçısının durumunu orada çalışanlara göstermek için parmağını kaşının üzerine koydu. “Elbette seni bağışlarız” “Hep aç kalışımı takdir etmenizi istedim.” Yetkili yardıma hazır bir ifadeyle; “Ve bunu takdir de ediyoruz,” dedi. Açlık sanatçısı; “Ama takdir etmemeniz gerekiyor,” dedi. Yetkili; “Peki, o zaman takdir etmiyoruz. Ama neden takdir etmeyelim ki?” diye sordu. “Çünkü aç kalmak zorundayım, başka türlü yaşayamam.” dedi açlık sanatçısı. “Ne tuhaf, neden başka türlü yaşayamazsın?” “Çünkü,” dedi açlık sanatçısı ufak kafasını hafifçe kaldırarak ve sanki öpecekmiş gibi dudaklarını büzerek söylediği hiçbir şeyin boşa gitmemesi için yetkilinin kulağına doğru konuştu; “Çünkü sevdiğim yiyeceği bulamıyorum. Eğer bulsaydım, inanın bana, ben de siz ve diğerleri gibi tıka basa karnımı doyururdum.” Bunlar onun son sözleri oldu, fakat kırık bakışlarında aç kalmaya devam edeceğine dair sağlam ve kesinlikle gururlu bir inancın varlığı seziliyordu.

“Burayı temizleyin,” diye konuştu yetkili ve açlık sanatçısını samanlarla beraber gömdüler. Kafese genç bir panter koydular. Uzun zamandır işe yaramayan bu hayvanın kafesin içinde kendisini oradan oraya atışını görmek, en zor anlayan beyinlerin bile fark edebileceği bir gelişmeydi. Panterin her şeyi vardı. Bakıcılar hiç tereddütsüz hayvanın sevdiği tüm yiyecekleri getiriyorlardı; özgürlüğünü bile aradığı söylenemezdi; ihtiyacı

olan her şeyinin neredeyse tıksırana kadar tedarik edildiği bu asil vücut, çevresinde özgürlük barındırıyor gibiydi, sanki bu özgürlük çenesinde bir yerlere takılmıştı; hayattan aldığı haz gırtlağından öyle bir güçle dışarı çıkıyordu ki onu izleyenlerin kaçmaması mümkün değildi. Fakat yine de bu duygunun üstesinden gelip kafesin etrafına toplaşırlar ve oradan asla ayrılmak istemezlerdi.

JOSEPHINE, ŞARKICI YA DA FARE İNSANLAR

Şarkıcımızın adı Josephine. Onu dinlemeyen biri, şarkının gücünü bilmiyor demektir. Halkımızın tamamı müzikten hoşlanmadığı için çok daha etkileyici olan şarkısını söylediği zaman beraberinde uzaklara sürüklenmeyecek kimse yoktur. En sevdiğimiz müzik huzurdur; zor bir yaşantımız var, hatta diğer zamanlar gündelik sorumluluklarımızdan silkinmek istediğimizde, müzik gibi hayatlarımızdan uzak olan şeylerle rahatlamaya çalışmayız. Fakat bundan çok da şikayetçi değiliz; asla şikayet edilecek kadar da ileri gitmeyiz; en büyük üstünlüğümüzün, elbette mümkün olan en yüksek derecede ihtiyacımız olan pratik kurnazlığımız olduğunu düşünüyoruz ve müziğin sağlayacağı bir mutluluk için özlem duyacak olsak bile, -ki bu asla olmaz- karşılaştığımız her durumda kurnazlık gülümsemesini bir teselli olarak kullanmayı alışkanlık haline getirmişiz. Fakat Josephine bir istisnadır; müziği çok sever ve onunla aramızı nasıl bulacağını çok iyi bilir; o bir tanedir; onun ölümüyle müzik kim bilir ne kadar uzun bir süre hayatlarımızdan yok olup gidecektir.

Bu müziğin gerçekte nasıl bir güce sahip olduğunu hep merak etmişimdir. Biz müziğe karşı tamamen yeteneksiziz; nasıl oluyor da Josephine’in şarkısını anlıyor ya da Josephine bunu inkar ettiğine göre en azından anladığımızı sanıyoruz? Buna en basit cevap, en katı kalplerin bile ona karşı koyamayacağını söylemek olurdu. Fakat bu cevap kesinlikle tatmin edici değil. Eğer bu, gerçekten doğru olsaydı, kim olursa olsun, ilk anda ve her durumda bu şarkıyla ilgili sıra dışı bir duyguya kapılır, o gırtlaktan, hayatı boyunca hiç duymadığı, duyma yetisine de sahip olmadığı ve Josephine’den başka hiç kimsenin duyamayacağı seslerin çıktığına dair bir hislenme yaşardı. Fakat bence gerçekleşen şey bu değil; ben böyle hissetmiyorum ve başkasının da bunları hissettiğine şahit olmadım. Kişisel toplantılarda birbirimize Josephine’in şarkısının özünde sıra dışı hiçbir şey simgelemediğini açıkça itiraf ediyoruz.

Tam anlamıyla şarkı mı acaba? Müziğe karşı yeteneksiz olsak da bir şarkı geleneğimiz var; ulusumuzun ilk günlerinde şarkılarımız vardı; efsanelerde

bundan bahsediliyor ve kimse söylemiyor olsa da elbette bazı şarkılar günümüze kadar gelmiş. Bu yüzden şarkının ne olduğu hakkında bir fikrimiz var ve Josephine’in icra ettiği sanat kafamızdaki şarkı tanımına uymuyor. Bu, tam anlamıyla şarkı mı? Belki sadece ıslıktır? Ve hepimizin aşina olduğu ıslık çalma işi, halkımızın tek becerisidir, ya da sadece bir beceri değil hayatın tipik bir ifadesidir. Hepimiz ıslık çalarız, fakat elbette hiç kimse bunu sanat olarak sunmayı düşünmez, yaptığımız şeyin ne olduğunu düşünmeden, daha doğrusu farkında olmadan ıslık çalarız ve hatta aramızdan pek çoğu, ıslık çalmanın özelliklerimizden biri olduğunu bile bilmiyordur. Eğer Josephine’in şarkı söylemeyip ıslık çaldığı -ki bana öyle geliyor- normal bir ıslık çalma becerisinin sınırlarını bile güç bela aştığı ,belki de sıradan bir işçinin işine ek olarak bütün gün boyunca çıkarabildiği sıradan bir ıslığı bile çalmak için yeterli gücü olmadığı- doğru olsaydı, o zaman Josephine’in ileri sürdüğü sanatsal nitelik görüşü çürümüş olur, ama onun neden bu kadar güçlü bir etki yarattığı meselesi hala çözülmesi gereken bir sır olarak kalırdı.

Ne olursa olsun ortaya koyduğu şey salt ıslık çalmaktan daha fazlasıydı. Uzak bir yere oturup onu dinlemeye başladığınızda, ya da o diğer seslerin arasında şarkı söylerken kendinizi, onun sesini tanıma işine vererek küçük bir sınava tabi tuttuğunuzda, normal ama hassaslığı ya da narinliği yüzünden hafif dikkati çeken bir ıslıktan başka hiçbir ses duymadığınızı fark edersiniz. Eğer onun hemen önüne oturursanız, salt ıslıktan çok daha fazlasını işitirsiniz; onun sanatını anlayabilmeniz için sadece onu görmeniz yeterli değildir, aynı zamanda duymanız da gerekir. Bu, her günkü ıslığımız bile olsa, normal bir ıslıktan başka bir şey yapmadığımızı büyük bir ciddiyetle ortaya koyuşumuzdaki özgünlük, daha ilk anda göze çarpar. Fındık kırmak gerçekten bir sanat değildir ve bu yüzden hiç kimse bir seyirci topluluğunu bir araya getirip, önlerinde fındık kırarak onları eğlendirmeye kalkışmaz. Bunu bir şekilde gerçekleştirip amacında başarılı olursa, o artık kesinlikle tek başına bir fındık kırma eylemi değildir. Veya bu bir fındık kırma eylemidir de, iyi bildiğimiz bir iş olduğu için bu sanatı pek önemsememişizdir ve bu yeni fındık kırıcı bize fındık kırma işinin özünü gösterir, ki bu şartlar altında fındık kırma işinde onun çoğumuzdan daha beceriksiz olması olayın etkisi açısından yararlı olabilir.

Belki de Josephine’in şarkısında da buna benzer bir şeyler vardır; kendimizde beğenmediğimiz bazı şeyleri o yaptığı zaman beğeniyoruz, dahası bu konu hakkında bize tamamen katılıyor. Bir keresinde içimizden

biri, Josephine’e sıradan halk ağzıyla çalınan ıslığı –bu doğal olarak çok sık gerçekleşirdi- gösterdiği sırada ben de yanlarındaydım, aslında son derece gösterişsizdi. Fakat Josephine için bu bile çok fazlaydı. Onunki kadar küstah ve kibirli bir gülümseme hayatımda hiç görmemiştim. İçinde böyle pek çok dişi tiplemesi bulunan halkımız arasında bile az rastlanan türden, olağanüstü ve kusursuz bir narinliğe sahip olan Josephine, dışarıdan bakıldığında gerçekten çok kaba görünüyordu. Aşırı duyarlılığı sayesinde kendisi de bunu fark etmiş olmalı ki, soğukkanlılığını korumaya karar verdi. Şartlar ne olursa olsun ıslık çalmakla kendi sanatı arasında herhangi bir bağlantı olduğunu asla kabul etmiyor. Bunun tam zıddını düşünenler için hissettiği tek şey küçümseme ya da muhtemelen gizli bir düşmanlıktır. Bu kendini beğenmişlik pek de normal sayılmaz, çünkü benim de dahil olduğum bu karşıt düşünceli zihinler, en az kalabalıklar kadar ona hayranlık duyuyor. Fakat Josephine sadece takdir edilmek değil aynı zamanda tam olarak kendi buyurduğu şekilde takdir edilmek istiyor; tek başına takdir görmenin onun için herhangi bir anlamı yok. Ve ne zaman biri onun önüne otursa çaldığı ıslığın ıslık olmadığını bilir.

Islık çalmak, üzerinde fazla düşünülmemiş alışkanlıklarımızdan biri olduğuna göre, halkın Josephine’i dinlerken de ıslık çaldığına inanılabilir; ne de olsa onun sanatı bize mutluluk veriyor ve biz ne zaman mutlu olsak ıslık çalarız; fakat onu dinlerken asla ıslık çalmayız, fareler kadar sessizleşir, kendi ıslığımız yüzünden uzak ve hasret kaldığımız huzurla kutsanmış gibi sessiz oluruz. Bizi büyüleyen onun şarkısı mı yoksa zayıf, alçak sesini kuşatan ilahi huzur mu? Bir keresinde, Josephine ıslıkla şarkı söylerken küçük bir budala bütün saflığıyla ıslık çalmaya başlamıştı. O an Josephine’den duyduğumuz da kesinlikle aynı sesti; karşımızda, bütün tekrarlamalarına rağmen hala çekingenliğini koruyan bir ıslık, diğer yanda ise seyircilerin arasında kendini bilmez, çocuksu bir ötüş duruyordu. Farkı ortaya koymak mümkün değildi; yine de bu davetsiz kızı tıslamalar ve ıslıklarla susturduk. Gerçi buna hiç gerek yoktu; Josephine, tümüyle uzamış boynu ve gerilmiş kollarıyla zafer ıslığını çalmaya başlayıp da tamamen kendinden geçtiği zaman, ne olursa olsun kız, utanç ve korku içinde ezilecekti.

Zaten, Josephine her zaman böyledir; onun için önemsiz her ayrıntı, her kaza, her dayanıklılık gösterisi, parke üzerinde herhangi bir çıtırtı, diş gıcırtısı ya da ışıklandırmada bir zayıflama şarkısının etkisini artıracak mükemmel birer fırsattır. Kendince sağır kulaklara şarkı söylediğini

düşünüyor, o büyük ilgi ve alkışta en ufak bir azalma belirtisi bile olmamasına rağmen bu beğeninin gerçek anlamda bir kavramayla ortaya konmadığını bilerek yaşamayı çok uzun zaman önce öğrenmiş. Bu nedenle bütün rahatsızlıkları makul karşılıyor. Şarkısının duruluğuna karşı koyan ve en basit mücadelede, daha doğrusu herhangi bir mücadele bile verilmeden tüm bu dış müdahaleler, anlayış meselesi her ne kadar konu dışı kalsa da, onun en azından kalabalığı uyandırıp onlara beğeni dolu bir saygıyı öğretmesine yarıyor.

Eğer ufak tefek şeyler onun işine bu kadar yarıyorsa, daha büyükleri kim bilir ne kadar faydalı olurdu. Bizim hayatımız kıpır kıpırdır, her gün karşımıza öyle sürprizler, kaygılar, umutlar ve korkular çıkar ki gece gündüz bize destek olan kader arkadaşlarımız olmadan tüm bunlara tahammül etmek mümkün değildir. Fakat hal böyleyken bile sık sık zorluklarla karşılaşırız; bazı zamanlar gerçekte tek bir kişinin taşıması gereken bir yük altında binlerce omuz titrer. İşte böyle zamanlarda Josephine sıranın kendisine geldiğini düşünür. Dehşet içindeki bu narin yaratık korkudan titreyerek –özellikle göğüs kısmı- karşımıza dikiliverir; sanki tüm gücünü şarkısı için topluyormuş gibi, sanki o ana kadar şarkısına hizmet etmemiş neyi varsa; bütün enerjisi, neredeyse bütün yaşam şansı ondan sökülüp alınmış gibi, sanki kendini iyi kalpli ruhların korunmasına adamış çırılçıplak uzanan bir kurban gibi, sanki kendi benliğinden tamamen çekip çıkarılmış da soğuk bir meltem rüzgarıyla kaybolup gidecek o şarkıda yaşıyormuş gibi. Fakat böyle manzaralar karşısında rakip olarak tanımlanan bizler, kendi kendimize şöyle deme alışkanlığını edinmişizdir; “Islık bile çalamıyor; bırakın şarkı söylemeyi –şarkıdan hiç bahsetmiyorum- en azından normal bir ıslığı bile çalması için daha yüz fırın ekmek yemesi gerekiyor.” Bize öyle geliyor. Fakat yine de daha önce söylediğim gibi, ilk izlenimin ne kadar kaçınılmaz olup olmadığı önemli değil; sonuçta bu, yüzeysel ve geçici bir izlenim. Kısa bir süre içinde, biz de kendimizi, büyük bir içtenlik ve heyecanla, onu dinleyen kalabalığın duygulanımına bırakıveririz.

Josephine’in, belli olmayan yönlerde oraya buraya koşuşturan ve sürekli hareket halinde olan halkımızı bir araya toplamak için, çoğunlukla şarkı söylemek niyetinde olduğunu gösteren bir tavır takınması yeterlidir –küçük kafası geriye doğru uzanır, ağzı yarı açılır, gözleri gökyüzüne yönelir. Bunu istediği her yerde yapabilir, illa çok uzaklardan görülebilen bir yerde olması gerekmez; tesadüfen, o an için seçilmiş herhangi bir gizli köşe aynı

derecede iş görebilir. Şarkı söylemek istediğine dair haberler anında yayılır ve kısa bir süre içinde merasim başlar. Bazen birtakım engeller de çıkmıyor değil; zira, Josephine özellikle, pek çok kaygı ve üzüntünün bizi farklı yollara savurduğu heyecan anlarında şarkı söylemeyi sever, hatta ne kadar isteseniz de Josephine'in istediği çabuklukta bir araya gelemezsiniz. Yetersiz sayıdaki dinleyici karşısında bir müddet o muhteşem pozunu takınır, ardından sinirlenmeye başlar, ayaklarını yere vurur, etrafa bir kadına yakışmayacak küfürler savurur, hatta ısırır bile. Fakat bu tarz davranışlar bile onun ününe zarar vermez; halk, onun isteklerini zapt etmek için çaba sarf etmek yerine, hepsini yerine getirmek için elinden gelenin en iyisini yapar; dinleyici toplaması için dışarıya haberler gönderilir (bu iş ondan gizli yürütülür); çevre yollara yerleştirilmiş görevliler oraya doğru yaklaşanlara el sallayarak çabuk olmalarını isterler; makul sayıda bir dinleyici topluluğu oluşturulana kadar tüm bunlar devam eder.

Halkın Josephine için böyle zahmete girmesinin sebebi ne olabilir? Bu öyle bir soru ki, cevabı, Josephine'in şarkısıyla ilgili sorunun cevabından daha kolay değil, zaten bu soru da şarkıyla bağlantılı. Eğer halkımızın onun şarkısına kayıtsız şartsız bağlı olduğunu iddia etmek mümkün olsaydı, ilk soruyu bir kalemde geçip tamamen ikinci soruyla bağlantılıyabilirdiniz. Fakat, asıl mesele bu değil; halkımızın kayıtsız şartsız bağlılıkla uzaktan yakından en ufak bir ilgisi yoktur; zararsız hinlikleri ve kuşkusuz, sadece dudak hareketi gerektiren masum dedikoduları seven böyle bir halk, kendini mutlak bağlılığa adayamaz ve tabii ki Josephine de bunu sezmektedir; işte o güçsüz boğazıyla mücadele ettiği asıl mesele bu.

Yine de, böyle genellemeleri çok ileri götüremezsiniz; halk Josephine'e bağlıdır, ama kayıtsız şartsız değil. Örneğin Josephine'e gülmezler. Josephine'de insanı güldürecek pek çok şeyin var olduğunu kabul ediyorum. Gerçekte daima gülmeye eğilimliyizdir. Yaşamımızın getirdiği bütün acılara rağmen, yuvalarımızda belli bir dereceye kadar kahkaha eylemi barındırırız, fakat Josephine'e asla gülmeyiz. Bazı zamanlar halkın Josephine ile –kendi fikrince şarkısı yüzünden diğerlerinden ayrılan, korunmaya muhtaç bu narin yaratıkla- olan ilişkisini anladığı izlenimine kapılırım, sanki Josephine onlara emanet edilmiş ve onlar da ona göz kulak olmak zorundaymışlar gibi. Nedenini kimse bilmiyor, fakat var olan gerçek kesinlikle inkar edilemez. Emanet edilmiş bir şey söz konusu olduğunda kimse gülmez, bu şekilde davranmak emanete hıyanet demektir. Aramızdaki bazı kötü niyetlilerin Josephine için, kalkıp; "Josephine şarkı

söylediği zaman kahkaha bizi terk ediyor" diye konuşarak ona yüklenmesinden daha berbat bir şey olamaz.

Böylece, halk, kendine el uzatan –rica ederek mi yoksa zorlayarak mı, kimse bundan emin değil- bir çocuğu evlat edinen bir baba tavrıyla Josephine'i koruyup kolluyor. Halkımızın böyle babacan sorumlulukları yerine getirebilme becerisi gösteremeyeceğini düşünebilirsiniz, ama gerçekte, en azından böyle bir durumda, bu sorumlulukları örnek teşkil edecek şekilde yerine getiriyorlar. Halkın bu konuda bir bütün olarak yapmak zorunda olduğu şeyi tek bir kişi asla yapamazdı. Elbette halkın gücü ile tek kişinin gücü arasındaki fark son derece büyüktür; halkın, koruyacağı kişinin sorumluluğunu yerine getirebilmesi için akrabalıklarının samimi ortamında bulunuyor olması yeterlidir. Ne olursa olsun, hiç kimse Josephine ile böyle meseleleri konuşmaya cesaret edemez. O zaman, "Korunmasız bir ıslık çalıyorum." diye söylenir. Biz de içimizden, "İstediğin her şey için ıslık çalabilirsin." diye geçiririz. Bunun yanında, karşı çıkışı gerçek anlamda bir çürütme değil de, daha çok, çocukça bir tavırla ortaya koyduğu minnettarlığının ifadesidir ve bir babanın buna rahatsızlık hissiyle yaklaşmaması gerekir.

Her şeye rağmen, bu meselede başka bir şeylerin rol oynadığı belli. Bunun, Josephine ile halk arasındaki ilişkiye dayanarak açıklanması hiç de kolay değildir. Çünkü, Josephine tam zıddını savunuyor; halkı koruyan tek kişinin kendisi olduğuna inanıyor. Son derece ateşli bir şekilde savunduğu şu: Şarkısı, bizi kötü politik ve ekonomik şartlardan kurtarıyormuş, başka da bir şey yapmıyor ve kötü talihimizi bizden uzaklaştıramıyor olsa bile en azından bize dayanma gücü veriyormuş. O, bunu böyle ifade etmiyor, hiçbir şekilde ifade etmiyor. Josephine genelde az konuşur, kafa ütüleyen onca ağzın arasında hep sessiz kalır, fakat ağzı kapalı olsa bile ne demek istediği gözlerinde çakar (çok azımız ağzını kapalı tutmayı başarır ama o yapabilir). Her kötü haber karşısında –pek çok günler yanlışıyla doğrusuyla art arda bir sürü haber üşüşüp durur- hemen doğrulur. Diğer zamanlar yorgunluktan yere doğru yönelir fakat böyle durumlarda, doğrularak boğazını uzatır ve fırtınadan önce bir çobanın yaptığı gibi, sürüsünü gözünün önünden ayırmamaya çalışır. Taşkın, kontrolsüz davranışlar sergileyen çocukların da buna benzer isteklerde bulundukları doğrudur, ama Josephine'in istekleri diğerlerinkinde var olmayan bir temele dayanır. Elbette, ne bizi kurtardığı var ne de bize güç verdiği; herhangi biri için acı çekmeye alışkın, kendi çıkarını düşünmeyen, çabuk karar veren, ölümün bilincinde olan, sadece

üzerinde sürekli taşımak zorunda olduğu aşırı cesaretlilik halinin yarattığı ortamı dert ediyormuş gibi görünen ve dahası yürekli olduğu kadar üretken de olan bu halkın kurtarıcısı olduğunu öne sürmek çok kolay bence, her ne kadar bazı kurbanlar verilse de –ki bunlar söz konusu olduğu zaman tarihçiler (genelde tarihi tamamen ihmal ederiz) dehşet içinde donup kalırlar- tüm bu gerçekliklerden sonra, çıkıp da, daima kendini kurtaracak bir yol bulan bu halkın kurtarıcısı olduğunu söylemek çok kolay. Ne olursa olsun kriz zamanlarında Josephine'in sesini diğer zamanlardan daha bir dikkatle dinleriz. Başımızın üzerinde gezinen tehlikeler bizi daha sessiz, alçakgönüllü ve Josephine'in diktatör eğilimi karşısında daha itaatkar yapıyor; özellikle, toplanma nedenimiz asıl meselenin eziyetinden çok uzak olduğu için bir araya gelip birbirimize sokulmaktan memnunuz, sanki savaştan önce bir bardak barış şarabı daha içmek için toplu halde acele (evet acele etmemiz gerekiyor ve Josephine bunu sık sık unutuyor) eder gibiyiz. Şarkılı bir gösteriden çok bir halk toplantısına benziyor, ön taraftan gelen küçük ıslık dışında tamamen sessiz olan bir toplantı; herkes için zaman boş lafla geçirilemeyecek kadar önemli.

Elbette böyle bir ilişki Josephine'i tatmin etmezdi. İçinde bulunduğu durum yüzünden ruhunu kaplayan ve hiçbir zaman tam anlamıyla açıklanamayan o gergin sıkıntıya rağmen, kendine olan aşırı güveni Josephine'in gözlerini kör ediyor. Bu yüzden de göremediği pek çok şey var; daha fazlasını görmesini sağlamak için büyük bir çaba harcamaya gerek yok; bu amaç uğruna, demek istediğim aslında halka yararlı bir amaç için çalışan bir grup dalkavuk daima iş başında –yine de Josephine şarkısını, bir halk toplantısı köşesinde, fark edilmeden şarkı söylemek için asla feda etmezdi, ki bu o kadar da önemsiz bir sorun değil.

Zaten onu feda etmek zorunda değil ki, çünkü sanatının farkında olanlar da var. Temelde her ne kadar farklı işlerle ilgileniyor olsak da çaldığı ıslık –kimse bunu yadsıyamaz- kaçınılmaz bir şekilde her birimizin içine işliyor. Pek çoğumuz kafasını kaldırıp ona bakmaz bile, hatta onun yerine yüzünü hemen yanındakinin postuna gömer ve Josephine yukarıda boşa çaba sarf eder. Sessizlik diğerlerinin üzerine çöktüğü sırada yükselen bir ıslık halktan bireye gelen bir mesaj gibidir. Josephine'in ciddi kararların alındığı böyle bir ortamda yükselen zayıf ıslığı, düşman bir dünyanın kaosunun tam ortasında yer alan halkımızın acıklı yaşamına benzetilebilir. Ses ve başarı söz konusu olduğunda aslında bir hiç olan Josephine kendini kanıtlamaya çalışarak bize açılan bir yol arar; bu şekilde düşünmek bize kendimizi iyi

hissettiriyor. Bir gün içimizden gerçek bir ses sanatçısı çıkacak olursa, onu bu gibi durumlar ortaya çıktığında kesinlikle dayanılmaz bulur ve hepimiz birlik olup böyle anlamsız bir gösteriyi geri çeviririz. Josephine, onu dinlemememizin şarkısına karşı çıkışımızın bir kanıtı olduğunu umarım fark etmez. Aslında bundan şüphelenmiyor da değil –neden ısrarla onu dinlediğimizi inkar etsin ki- ama şarkı söylemeye ve içindeki şüpheleri es geçerek ıslık çalmaya devam ediyor.

Bunun aksi bile olsa, onu teselli edecek şeyler hep vardır; hiç kuşkusuz onu, büyük bir samimiyetle ve gerçek bir ses sanatçısı nasıl dinlenirse aynen öyle dinliyoruz, gerçek bir ses sanatçısının boş bir çabayla üzerimizde yaratmak istediği etki için –ki bu, yetersiz kalan yöntemlerine karşılık kendisine doğuştan bahşedilmiş- Josephine’in hiç uğraşmasına bile gerek yok. Bu, her şeyden önce yaşam tarzımızla bağlantılı.

Halkımız arasında gençlik, hatta kısa bir çocukluk dönemi bile yaşanmaz. Dönem dönem, çocuklara özel bir bağımsızlık, özel bir muafiyet sağlanmasına dair istekler olur; bir nebze olsun sorunlardan uzak yaşamaya ve amaçsızca oynayıp eğlenmeye onların da hakkı var. Bu hak onlara tanınır ve yerine getirilmesi için yardım edilir. Evet, böyle istekler olur ve hemen hemen herkes bu istekleri onaylar, onaylanmayı bunlardan daha çok hak eden hiçbir şey yoktur, fakat gerçek yaşam şartlarımız düşünüldüğünde bunların dışında bir şeylerin onay alması pek muhtemel değildir. İstekler onaylanır, bu uğurda emek harcanır fakat kısa bir süre içinde her şey eski haline döner. Bizim yaşamımız öyle bir yaşamdır ki bir çocuk hafiften yürümeye ve çevresini az buçuk ayırt etmeye başlar başlamaz tıpkı bir yetişkin gibi kendi başının çaresine bakmak zorundadır. Ekonomik sebeplerle dağınık yaşamak zorunda kaldığımız bölgeler çok geniş, çok fazla düşmanımız var ve bizim için hazırlanan tuzakları önceden görmek çok zor –çocuklarımızı var olma savaşının içinden çekip alamayız, eğer bunu yapsaydık onların vakitsiz ölümlerini hazırlamış olurduk. Yine de bu hazin nedenlere ek olarak yükseliş gösteren bir başka neden daha var; türümüzün doğurganlığı. Sayıca fazla olan her bir neslin, diğeri üzerinde büyük baskısı var; çocukların çocuk olmaya vakitleri yok. Eğer diğer toplulukların çocukları özenle büyütülüyor, küçükler için okullar açılıyor, halkın geleceği olan çocuklar uzun bir zaman boyunca, her gün bu okullardan sel gibi akıyorsa, bir günden diğerine ortaya çıkan yine aynı çocuk olacaktır. Bizim okullarımız yok, halkımız mümkün olan en kısa aralıklarla çocuklarımızdan oluşan geniş bir kalabalık yaratabilir –henüz

ıslık çalamadıkları için neşeyle tıslayıp ötüşürler, henüz yürüyemedikleri için üzerlerindeki baskı yüzünden yerde debelenip yuvarlanırlar, henüz tam olarak göremedikleri için dimdik duran kütleleri yüzünden her şeyi beceriksizce beraberlerinde sürüklerler, işte bizim çocuklarımız! Ve okullarda olduğu gibi aynı çocuk değillerdir, hayır, daima ve daima sonu gelmeksizin, durmadan yenileri gelir ve bir önceki artık kesinlikle çocuk değildir –hemen ardından, kalabalık ve telaş içinde ayırt edilemeyen, mutluluktan pembeleşmiş o çocuksu yüzler, itiş kakış bir araya toplanırlar. Hiç kuşkusuz, bunun olumlu yanları da var ve diğerleri haklı olarak bu nedenle bizi kıskanıyor, fakat çocuklarımıza gerçek bir çocukluk dönemi yaşatmak elimizde değil. Bunun da kendi içinde bazı sonuçları var. Yok edilemez, elde kalmış bir çocuksuluk halkımızın içine işlenmiş; en iyi özelliklerimiz ve yanılmaz pratik zekamızla tam bir çelişki içinde, bazı zamanlar tıpkı çocukların yaptığı gibi son derece aptalca davranışlar gösteriyoruz; amaçsız, savurgan, bağışlayıcı, dikkatsiz; dahası tüm bu davranışları çoğu zaman sırf eğlence olsun diye sergiliyoruz. Tabii ki bundan aldığımız zevk, bütünüyle çocuksu bir hazzın gücü olmasa da, doğal olarak ondan bir şeyler mutlaka vardır. Üstelik halkımızın çocuksuluğu Josephine'in işine yarıyor.

Fakat bizim halkımızın sadece çocuksu bir yanı yoktur; aynı zamanda erken olgunlaşmış bireyleriz biz. Bizde çocukluk ve yaşlılık dönemleri diğerlerinde olduğundan daha farklı ortaya çıkar. Gençlik diye bir şey yoktur, tam o dönemde yetişkin oluyor ve uzun zaman öyle kalıyoruz. Bu yüzden, bir bütün halinde dirençli ve iyimser olan halkımızın özüne belli bir bitkinlik ve umutsuzluk çöker. Müziğe olan ilgimiz muhtemelen buna bağlı; müzik için çok yaşlıyız, onun uyarıcı ve heyecan veren gücü ciddiyetimize uymuyor, yorgun bir halde onu kovuyoruz, ıslığa sığınıyoruz; ara sıra hafif bir ıslık, bizim için uygun olan bu. İçimizden birinin müziğe kabiliyeti olup olmadığını kim bilir? Eğer olsaydı, türdeşlerimizin karakteri gereği daha ortaya çıkmadan baskı altına alınırdı. Diğer yandan Josephine istediğini yapabilir; ıslık çalıp şarkı söyleyebilir, ya da işte, kendince her ne yapıyorsa, bizi rahatsız etmiyor, makul karşılıyor ve tahammül edebiliyoruz. Eğer müzik adına bir şeyler içerseydi, bu da mümkün olduğu ölçüde önemsizleştirilirdi. Ona ulaşmak için en ufak bir çaba sarf etmesek bile belli bir müzikal geleneği sürdürmekteyiz.

Fakat halkımızın bu hislerine rağmen Josephine onlara daha fazlasını veriyor. Konserlerinde, özellikle de ciddi anlarda onun şarkıcı sıfatıyla

ilgilenenler sadece çok genç olanlardır. Dudaklarını büzüp havayı küçük, sevimli dişlerinin arasından üfleyen, kendi yarattığı notalar karşısında hayranlıkla kendisinden geçen ve bu bayıltan büyüyü kendince çok daha müthiş sonuçlar elde etmek adına teşvik edici bir araç olarak kullanan şarkıcıyı zevkle bir tek onlar izler. Açıkça görülebileceği gibi kalabalığın çoğu kendi içine döner. Nadiren yaşanan duraksamalar sırasında itişip kalkışan halk rüyalara dalar; sanki grup, benliğini özgür bırakıyor, huzurdan yoksun birine sadece bir defalığına geniş ve sıcak halk yatağında uzanıp yatma izni veriyor. Ve bu düşlerin arasında, bazen Josephine'in ıslığı duyulur; o coşturduğuna inanıyor, biz ise sinir bozucu buluyoruz. Ne olursa olsun başka hiçbir yere ait olmadığı için onun ıslığı buraya aittir; yoksa müziğin kendisi için uygun bir zaman bulması çok zor olacaktır. Bu ıslıkta, kısa süren zavallı çocukluğumuza, bir daha asla geri gelmeyecek olan kayıp mutluluğa dair bir şeyler var, fakat aynı zamanda bugünün çalışma hayatına ve onun küçük, akıl ermez ama katlanılabilir ve asla söndürülemez neşesine dair bir şeyler de var. Ve tüm bunlar kocaman notalar eşliğinde değil, sadece hafif, gizli ve bazen kısık tonlarda çıkan bir ıslığın içinde söze dökülüyor. Tabii ki bu bir ıslık. Başka ne olabilirdi ki? Islık halkımızın dilidir, pek çok zaman içimizden biri ne yaptığını bilmeden bütün hayatı boyunca ıslık çalar. Fakat ıslık çalmak günlük hayatın baskılarından bağımsızdır ve kısa bir süreliğine de olsa bizim de kendimizi özgür hissetmemizi sağlar. Bu gösteriler kesinlikle kaçırmak istemeyeceğimiz türden olaylardır.

Her şeye rağmen, bunun, Josephine'in böyle zamanlarda bize yeni bir güç verdiğine dair ortaya attığı iddia ile uzaktan yakından hiçbir ilgisi yok. Elbette bunu sıradan kişiler için söylüyorum, Josephine'in dalkavukları için değil. Onlar dizginlenemeyen bir küstahlıkla şöyle derler: "Başka nasıl olabilir ki? Gelmesi muhtemel tehlikenin tehdidi altında bulunan ve bu tehlike karşısında gösterilerin, yerinde ve zamanında bir savunmadan alıkoyulduğu anlar bile varlığını sürdüren bu büyük ilgi başka nasıl açıklanabilir ki?" Ne yazık ki, son kısma hak vermemek elde değil. Fakat bunun Josephine'in şöhretine herhangi bir katkısı yoktur. Özellikle biri çıkıp da şunları da eklerse böyle düşünmemek mümkün değil; böyle toplantılar düşman tarafından beklenmedik bir şekilde bölünüp de pek çoğumuz hayatını feda etmek zorunda kaldığı zaman, bütün olanların sorumlusu olan ve belki de ıslığıyla düşmanı harekete geçiren Josephine diama en güvenli bölgeyi sahiplenir ve taraftarları tarafından büyük bir

aceleyle sessizce ortadan yok edilen ilk kişi olurdu. Fakat aslında bu da herkesçe biliniyor ve Josephine bir dahaki sefere yine şarkı söylemek için kendi uygun gördüğü bir yere yükseldiğinde ona yetişmek için acele ediyorlar. Bundan şu sonuca varılabilir; Josephine, bütün bir halkın hayatını tehlikeye soksa bile kendisine istediği her şeyi yapma imkanı veren kanunların neredeyse dışında yer alır ve her şey ona bağışlanmıştır. Eğer bu doğru olsaydı, Josephine'in iddiası tamamıyla anlaşılabilirdi; evet, eğer halk ona, bu özgürlüğü, bu hiç kimseye bahşedilmeyen ve aslında kanunları yok sayan olağanüstü armağanı verdiyse, bunda belli ölçülerde bir kabullenmenin var olduğu fark edilebilirdi; tıpkı Josephine'in iddia ettiği gibi halk onu anlamıyor, sadece çaresizce takdir ediyor, sanatına değer vermiyor, ona verdikleri zararı telafi etmek için oldukça zalim yöntemler kullanıyor ve nasıl ki Josephine'in sanatı onların anlayışının ötesindeyse, onun kişiliği ve dileklerini de kendilerine ait olan hakimiyet gücünün ötesine yerleştiriyorlar. Anlaşıldığı gibi bu tamamen yanlış; belki de halk kendisini Josephine'e, bireysel detaylar söz konusu olduğunda bu kadar çabuk teslim ediyor, fakat kendilerini kimseye mutlak bir teslimiyetle bırakmadıkları için ona da bırakmazlar.

Uzun süre önce, belki de sanatsal meslek yaşamının başladığı günden bu yana şarkı sayesinde, çalışmaktan muaf olmaya uğramıştır. Geçim sıkıntısı ve varlığımızı sürdürebilme çabalarımızla ilgili her şeyin baskısı onun üzerinden kalkmalı ve bütün bu yük –muhtemelen- halkın sırtına binmeliydi. Ona ilgi göstermeye dünden razı olan biri –ki böyle tipler çok değildi- bu isteğin ne kadar tuhaf olduğundan ve böyle bir isteğe ulaşabilme eğilimine sahip bir zihnin varlığından çok bu isteğin içsel haklılığını görmeyi tercih edebilir. Ne olursa olsun halkımız başka sonuçlar çıkarıp bu isteği basit bir tavırla geri çevirir. Aynı zamanda bu talep için üretilen nedenleri çürütmek adına da fazla bir çaba sarf etmezler. Örneğin; Josephine şunu özellikle belirtir; çalışmanın yol açacağı gerginlik sesine zarar verirmiş, söylediği şarkının yanında bu gerginlik çok daha az kalsa bile şarkısını söyledikten sonra yeterince dinlenip bir sonraki şarkı için gücünü yeniden toplama olanağını yok ediyormuş; kendini tamamen buna vermeliymiş ve bu şartlar altında en iyisine asla ulaşamazmış. Halk onu dinler ama önemsemezdi. Etki altına alınması çok kolay olan bu halk bazı zamanlar asla ikna edilemez. Halkın reddedişi, bazen o kadar sert olur ki Josephine bile kısa kesmek zorunda kalır; boyun eğmiş gibi görünür, düzenli bir şekilde çalışır, elinden geldiği kadar iyi şarkı söyler, fakat tüm

bunlar bir süreliğine geçerlidir. Sonra mücadeleye kaldığı yerden daha bir güçle yeniden başlar. Öyle görünüyor ki, bu konuda sınırsız bir güce sahip.

Aslında, Josephine istediği şeyi tamamen elde etmek için uğraşmıyor. Mantıklı biridir ve çalışmaya karşı herhangi bir nefreti yoktur. Çalışmaktan nefret etmek bizim için tamamen bilinmez bir şeydir. Hatta isteği gerçekleştirilse bile, kesinlikle şimdi olduğundan daha farklı yaşamaz, çalışmak onun şarkısına asla engel olmaz ve böylece şarkısı daha da güzelleşirdi –o sadece halk için, sanatının çağlar boyu devam edecek olan ve şimdiye kadar bilenen her şeyin ötesinde bir kabul için çabalıyor. Belki de saldırılarının yönünü daha baştan değiştirmesi gerekiyordu, belki de şimdi, yaptığı hatanın farkında, ama geri dönemiyor. Herhangi bir geri dönüş kendisine yapılmış bir haksızlık demekti, bu istekle beraber yaşamalı ya da ölmeli.

Söylediği gibi eğer gerçekten düşmanları olsaydı, eminim bu savaşı büyük bir zevkle seyrederler, parmaklarını bile kıpırdatmazlardı. Oysaki, onun hiçbir düşmanı yoktu. Ara sıra içimizden birkaçı ona karşı bazı itirazlarda bulunsa da, bu mücadele kimseye zevk vermezdi, çünkü halk böyle bir durumda mahkeme duvarı gibi soğuk bir ifade takınırdı –ki bu tavrı ancak kırk yılda bir görebilirsiniz. Ve Josephine böyle bir durumda sergilenen bu tavra göz yumsa bile halkın kendi içinden birine dahi aynı şekilde davranabileceği fikri herhangi bir eğlence düşüncesini akıllardan siliyordu. Geri çevirme eylemi, Josephine’in isteğiyle benzer yönler taşıyordu. Kaldı ki asıl mesele, bu isteğin özündekiler değil daha çok halkın, kendi vatandaşlarından birine karşı da böylesine anlaşılmaz bir karar verebilme gücüne sahip olmasıydı. Hele ki, babacan bir tavırla, hatta büyük bir özveriyle korudukları vatandaşlarına karşı bile böylesine acımasız olabilecekleri düşünülürse.

Eğer halkın yerinde tek bir kişi olsaydı, Josephine, hiç bitmeyen o son, tutku dolu isteğini söylediği zaman bu kişinin sırf yaptığı iyiliklere bir son vermek için, ne pahasına olursa olsun ortaya koyduğu cömertliğini son raddesine ulaştırarak, katı bir inançla ve bütün benliğiyle ona boyun eğeceğini, evet sırf Josephine’i şımartıp, durmadan yeni isteklerde bulunmasını sağlamak için gerekli olandan daha fazla boyun eğeceğini ve sonra hiç beklemediği anda uzun süredir hazırladığı o son darbeyi indirip onu geri çevireceğini düşünebilirsiniz. Fakat durumun böyle olmadığı çok açık; halkın böyle numaralara ihtiyacı yok; ayrıca Josephine için duydukları

hayranlık samimi ve kanıtlanmış. Josephine'in isteği o kadar aşırıydı ki, küçücük bir çocuk bile sonucu önceden görebilirdi. Bununla beraber, bu tarz varsayımlar da Josephine'in meseleyi algılayışında rol oynuyor olabilir ve reddedilmenin verdiği acıyı daha da çoğaltıyor olabilirdi.

Fakat böyle varsayımlarda bulunuyor olsa bile, bu onun mücadeleden korkup kaçmasına asla neden olmaz. Hatta son zamanlarda, verdiği savaş iyice şiddetlendi. Önceleri bu işi sadece sözlerle gerçekleştirirken şimdilerde kendine daha etkili olduğunu düşündüğü, fakat bize onun için tehlikeli görünen başka araçlar kullanıyor.

Pek çoğumuz, kendisinin yaşlandığını, sesinde güçsüzlüğe dair bazı belirtiler baş gösterdiğini hissettiğimiz için fazlasıyla ısrarcı olmaya başladığına inanıyoruz. Bu yüzden, onay almak için son hamleyi yapma zamanının geldiğini düşünüyor. Ben buna inanmıyorum. Eğer bu doğru olsaydı Josephine, Josephine olmaktan çıkardı. Onun için yaşlanma ve sesinde herhangi bir zayıflama söz konusu olamaz. Bir şey istiyorsa, bu dış faktörlerden değil tamamen içsel gereksinimlerden kaynaklanıyor demektir. Bir an hafif alçaldığı için değil, dorukta olduğu için en yüksekte duran taca uzanıyor. Eğer gücü yetseydi, bu tacı daha da yükseğe koyardı.

Ne olursa olsun, dışardan gelen güçlüklere tepeden bakan tavrı en aşağılık yöntemleri kullanmaktan da onu alı koymuyor. Öyle görünüyor ki; haklılığından son derece emin; dolayısıyla bu fikre nasıl ulaştığının pek bir önemi yok; onun düşüncesine göre dünyadaki bütün ciddi yöntemler tam anlamıyla başarısızlığa mahkumdurlar. Belki de bunun nedeni, verdiği mücadelenin yönünü şarkısının krallığından daha değersiz bir tarafa çekmiş olmasından kaynaklanıyor. Taraftarları ondan duydukları sözleri etrafa yayıyorlar. Söylentilere göre, o kadar değişik bir tarzda şarkı söyleyecekmiş ki, en gizli itirazları yapanlar da dahil, toplumun her kesiminden kişilere, kendi algıladıkları şekilde bir mutluluk değil de Josephine'in uzun zamandır hasretini çektiği şekilde, gerçek bir mutluluk –ki halk, bu mutluluğu daima hissettiğini savunuyor- yaratabilirmiş. Ardından şunu da ekliyormuş; yüce olanı bozup, adi olanına pirim veremeyeceğine göre her şey tıpkı eskiden olduğu gibi kalmak zorundaymış. Fakat, çalışmaktan muaf olmak için verdiği savaş söz konusu olduğunda durum değişiyor, şarkısı uğruna yürüttüğü bir mücadele gibi görünse de, silah olarak doğrudan şarkısının o değerli gücünü kullanmıyor; bu yüzden kullandığı her araç yeteri kadar iyi kalıyor.

Sonuç olarak, eğer istekleri karşılanmazsa yüksek perdeden okuduğu parçaları kısaltacağına dair söylentiler yayıldı, örneğin. Yüksek perdeden okumanın ne demek olduğunu bilmiyorum ve Josephine’in şarkılarında böyle bir şeyin var olduğuna dair en ufak bir iz bile görmedim. Ne olursa olsun Josephine yüksek perdeden okuduğu doğaçlama parçaları kısaltmak istiyordu. Şu an için onları tamamen yok etmeyecek, sadece kısaltacak. Önceki gösterisiyle arasında hiçbir fark görmediğim için, benim dışımda herkes gözdağı vermekle iyi yaptığını düşünüyor. Bütün halk parçaların kısaltılması hakkında hiçbir laf etmeden onu her zaman olduğu gibi dinledi. Ve onun isteklerine karşı tavırlarında herhangi bir değişiklik olmadı. Dahası, Josephine’in görünümündeki büyüleyici bir şeylerin varlığı nasıl kaçınılmazsa, kabul etmeliyim ki aynı büyüleyicilik düşünce tarzında da mevcut. Örneğin, bu gösteriden sonra, sanki şarkılarıyla ilgili verdiği kararın çok sert ve ani olduğunu düşünüyormuş gibi bir dahaki sefere okuduğu parçaları tekrar kendi bütünlükleri içinde icra edeceğini açıkladı. Fakat bir sonraki konserden sonra bunun üzerine yeniden düşündü. Şimdi o muhteşem parçalar iyilik adına tamamen yok oldu ve Josephine’in onayıyla aksi yönde bir karar alınmadıkça bir daha da geri dönmeyecekler. Artık halk tüm bu açıklamaları, verilen kararları ve yapılan değişiklikleri iyi niyetli fakat anlayıştan uzak bir tutumla duymazdan geliyor. Tıpkı, düşüncelere dalmış bir yetişkinin bir çocuğunun mırıldanmalarına kulak asmaması gibi.

Her şeye rağmen, Josephine vazgeçmiyor. Mesela, son zamanlarda, çalışma sırasında meydana gelen ve şarkı söylediği süre boyunca ayakta durmasını zorlaştıran ayağındaki yarayla başı dertte. Çünkü sadece ayaktayken şarkı söyleyebiliyor ve şarkılarını kısaltmak zorunda. Topallamasına ve taraftarlarından kendisini desteklemelerini istemesine rağmen kimse onun gerçekten yaralandığına inanmıyor. Her ne kadar onun ufak bedeninin özel bir hassasiyete sahip olduğunu itiraf ediyor olsam da, biz, işçilerden oluşan bir halkız ve Josephine bizden biri. Eğer bedenimizdeki çürüklere dayanarak topallamaya kalkışsaydık, bütün bir halkın topallaması asla durmazdı. Fakat, o ne kadar etrafta sakat gibi başkalarının yardımıyla dolaşsa da, halkın karşısında sık sık acınacak duruma düşse de, gösterinin kısaltılmasından dolayı gereksiz yaygara koparmaksızın onu tıpkı daha önce olduğu gibi büyük bir minnettarlık ve zevkle dinliyorlar.

Sonsuza kadar topallayamayacağına göre, mutlaka başka şeyler icat eder, yorgunluğunu, kızgınlığını ya da güçsüzlüğünü öne sürerdi. Böylece

konserlere ek olarak bir de dramlarımız olmuştu. Josephine’in arkasındaki taraftarları ona şarkı söylemesi için yalvarıyorlar. Şarkı söylemeyi çok isterdi, ama yapamıyor. Onu teselli ediyorlar, iltifatlar yağdırıyorlar, şarkı söylemesi için önceden ayarlanmış yere neredeyse kucaklarında taşıyarak götürüyorlar. Sonunda anlaşılması güç bir ağlama krizine giriyor ve direnmekten vazgeçiyor. Belli ki, son bir gayretle şarkı söylemeye çalışıyor; kolları her zamanki gibi iki yana doğru uzanmıyor, onun yerine insana sanki biraz daha kısalmış izlenimi verecek şekilde bedeninin iki yanında cansız bir halde salınıyorlar. Bu şekilde şarkı söylemeye çalışıyor ama bir kez daha işe yaramıyor. Bu, istemsiz bir şekilde seğiren kafasından anlaşılıyor ve gözlerimizin önünde yığılıveriyor. Fakat ardından ayakları üzerinde kalkmaya çalışıyor ve diğer zamanlardan farklı olmadığına inandığım tarzda şarkısını söylüyor. Eğer, ince nüansları fark edebilecek kadar iyi kulağa sahip biri varsa burada normal olmayan bir heyecan olduğunu sezebilir, fakat bunun ancak performansa bir katkısı olabilir. Ve bittiği zaman önceki zamanlardan daha az yoruluyor; sağlam adımlarla –eğer telaşlı tökezlemeleri böyle tanımlanabilirse- taraftarlarından gelecek herhangi bir yardımı reddederken kendisine saygıyla yol açan kalabalığı soğuk bakışlarla süzerek ilerliyor.

Onunla ilgili son yaşananlar bunlardı. Yine de, en son gelişme, şarkısını söylemesi beklendiği bir zamanda ortadan kayboluşu oldu. Onu arama işinde sadece taraftarları değil pek çok kişi görevlendirildi. Fakat tüm çabalar boşunaydı, Josephine ortadan yok oldu; ne şarkı söylemek ne de şarkı söylemesi için herhangi bir yalvarış duymak istiyordu, bu sefer dönmemek üzere gitmişti.

Parlak zekasına karşın böylesine kötü bir hesap yapmış olması çok tuhaf, öyle ki bunu hiç hesaplamadığı ve bizim dünyamızda başa gelebilecek en hazin kader tarafından zorlanmış olduğu düşünülebilir. Şarkıdan uzaklaşan, ruhlarımız üzerinde kurduğu gücü yok eden kendisi. Eğer bu ruhlar hakkında çok az şey biliyorsa, bu gücü nasıl kazanmış olabilir? Saklanıyor ve şarkı söylemiyor, fakat sakin, görünürde herhangi bir hayal kırıklığı yaşamayan, bu kontrollü kitle, ki yaşananlar tam tersini söylese de etrafa hediyeler dağıtıp Josephine de dahil hiç kimseden hediye kabul etmeyen bu halk kendi yolunda ilerlemeye devam ediyor.

Her şeye rağmen Josephine için işler daha da kötüye gidebilir. Son ıslığını öttürüp ardından tamamen sessizliğe bürüneceği zaman çok yakın. Onun

olayı, halkımızın sonsuz tarihinde sadece önemsiz bir yarıntı. Halkımız bu kaybın üstesinden gelecektir. Elbette bu, bizim için kolay olmayacak; bu katıksız sessizlik içinde halkı bir araya toplamak nasıl mümkün olacak? Hem Josephine varken bile sessiz değiller miydi? Onun gerçek ıslığı hatırasından çok daha yüksek ve canlı mı olacaktı? Halkımız şarkısının asla yok olamayacağı düşüncesiyle, büyük bir erdem sergileyerek Josephine'in şarkısına fazlasıyla değer vermedi mi?

Belki de, tüm bunlara rağmen özlemini çekeceğimiz çok fazla şey yoktur, fakat dünyevi acılardan kurtulmuş olan Josephine –ki ona göre bu seçilmişlere özgü bir durum- büyük bir neşeyle, halkımızın kahramanlarından oluşan geniş bir kalabalığın içinde kayıplara karışacak ve tarihimizi kaydetmek gibi bir meselemiz olmadığı için bütün kardeşleri gibi kısa bir sürede yüksek bir kurtuluş içinde unutulup gidecek.